

Rolnummers 646-647-648-
650-651

Arrest nr. 90/94
van 22 december 1994

A R R E S T

In zake : - de beroepen tot gedeeltelijke vernietiging van de bijzondere wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur;
- de beroepen tot gedeeltelijke vernietiging van de gewone wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters L. De Grève en M. Melchior, en de rechters L.P. Suetens, H. Boel, L. François, P. Martens, Y. de Wasseige, G. De Baets, E. Cerexhe en H. Coremans, bijgestaan door de griffier L. Potoms, onder voorzitterschap van voorzitter L. De Grève,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de beroepen

A. Bij afzonderlijke verzoekschriften die aan het Hof zijn toegezonden bij op 18 januari 1994 ter post aangetekende brieven en ter griffie zijn ingekomen op 20 januari 1994, zijn door de v.z.w. « Vereinigung zur Erlangung der Gleichberechtigung des deutschen Sprachgebietes Belgiens als Region & Gemeinschaft, VEG », met zetel te Eupen, Stendrich 131, en Rudolf Pankert, wonende te Eupen, Stendrich 131, drie beroepen tot vernietiging ingesteld van de hierna vermelde artikelen van de bijzondere wet en van de gewone wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur (*Belgisch Staatsblad* van 20 juli 1993) :

- « artikel 9 van de bijzondere wet tot vervollediging van de federale staatsstructuur, dat artikel 24, § 3, van het Kieswetboek wijzigt, en de bijlage, boek I tot regeling van de modaliteiten voor de verkiezing van de Vlaamse Raad en de Waalse Gewestraad, voor zover het betrekking heeft op de kieskring Verviers, alsook artikel 14 van de bijzondere wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur, dat artikel 26, in zijn § 2, van dezelfde wet wijzigt »;

- artikel 43 van de gewone wet van 16 juli 1993, dat artikel 87*bis* invoegt in het Kieswetboek, dat niet voorziet in een aparte kieskring voor het Duitse taalgebied, noch in een Duits kiescollege;

- artikel 42 van de gewone wet van 16 juli 1993, dat artikel 87 van het Kieswetboek vervangt door een andere bepaling en bijlage 4, die voor het Duitse taalgebied niet voorzien in een aparte kieskring voor de Kamer of een dergelijke kieskring niet mogelijk maken.

Die zaken zijn ingeschreven op de rol van het Hof onder de nummers 646, 647 en 648.

B. Bij verzoekschrift dat aan het Hof is toegezonden bij op 18 januari 1994 ter post aangetekende brief en ter griffie is ingekomen op 20 januari 1994, is beroep tot vernietiging ingesteld van de artikelen 9, § 3, en 43 van de bijzondere wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur, door Georges Clerfayt, wonende te Sint-Genesius-Rode, Grasmuslaan 10, Georges Van de Walle, wonende te Beersel, Lotsestraat 52, Arnold d'Oreye de Lantremange, wonende te Kraainem, Dennenlaan 5, Charles Schubert, wonende te Dilbeek, Hockeylaan 10, Guy Chapuis, wonende te StrombeekBever, Kasteelstraat 72, Robert Parent, wonende te Sint-Pieters-Leeuw, Oudstrijdersstraat 26, Francine Collet, wonende te Linkebeek, Ed. Theunissenlaan 25, Alain Caluwaerts, wonende te Overijse, Duizendbladlaan 20, Norbert Carnoy, wonende te Hoeilaart, Berkewegel 1, Xavier Jacque, wonende te Sterrebeek, Dallaan 29, Eugène Messemaekers, wonende te Vilvoorde, Keelstraat 140, Jean-Pierre Sans, wonende te Wezembeek, Maurice Césarstraat 61.

Die zaak is ingeschreven op de rol van het Hof onder het nummer 650.

C. Bij verzoekschrift dat aan het Hof is toegezonden bij op 19 januari 1994 ter post aangetekende brief en ter griffie is ingekomen op 20 januari 1994, is beroep tot vernietiging ingesteld van de artikelen 42, 43, 47, 55, 57, 66, 71, 74, 76, 80, 183, 184, 189, 199, 200, 201, 205, 207, 208, 209, 213 en 214 en bijlage 4 van de gewone wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur, «alsmede van alle andere niet opgesomde bepalingen van de wet van 16 juli 1993 die impliciet of expliciet het bestaan van de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde bevestigen», door Jan Cauwenberghs, wonende te Kapelle-op-den-Bos, Brandhofstraat 2, Cyriel Coupé, wonende te Moerbeke-Waas, Dorpvaart 70, Florent Boel, wonende te Kasteelbrakel, avenue Bel Air 14, Michiel Debackere, wonende te Gent, Casinoplein 23, Ferdinand De Bondt, wonende te Sint-Niklaas, Prinses Charlottelaan 31, Daniël Deconinck, wonende te Weerde, Vogelzang 19, Luc Deconinck, wonende te Sint-Pieters-Leeuw, Bergensesteenweg 36, Ada Deprez, wonende te Gent, Hofstraat 213, Frans De Raeve, wonende te Alseberg, Beukenbosstraat 92, Clem De Ridder, wonende te Heverlee-Leuven, Kerklaan 12, Peter De Roover, wonende te Mortsel, Guido Gezellelaan 16, Lode De Smedt, wonende te Londerzeel, Pilatusveld 31, Gilbert De Smet, wonende te Gent, Congreslaan 40, Bart De Wever, wonende te Berchem-Antwerpen, Zillebekelaan 19, Norbert D'Hulst, wonende te Leuven, Blijde Inkomststraat 79-81, Aloïs Gerlo, wonende te Baasrode, Driehuizen 38, Jan Klaas Gillis, wonende te Lebbeke-Dendermonde, Overnest 2, Karel Hemmerechts, wonende te Grimbergen

(Strombeek), Bloemendallaan 140, Dirk Heremans, wonende te Steenokkerzeel, Tervuursesteenweg 99, Jan Jambon, wonende te Brasschaat, Kapelsesteenweg 116, Dirk Laeremans, wonende te Grimbergen, Beatrijslaan 6, Jef Maton, wonende te Deurle, Gust De Smetlaan 21, Guido Moons, wonende te Zaffelare, Kasselstraat 22, Jan Olsen, wonende te Oostende, Stephanieplein 39, Eric Ponette, wonende te Winksele, Schoonzichtlaan 40, Walter Prevenier, wonende te Sint-Martens-Latem, Vlieguit 14, Manu Ruys, wonende te Zeebrugge, Londenstraat 16, Robert Senelle, wonende te 1050 Brussel, Colombialaan 3, Walter Soete, wonende te Gent, Kortrijksteenweg-Zakstraat 761, Nora Staels-Dompas, wonende te Kraainem, Baron A. D'huartlaan 155, Francis Stroobants, wonende te Overijse, Vronenberglaan 21, Eric Suy, wonende te 1050 Brussel, Veydtstraat 66, Piet Van Brabant, wonende te Koksijde, Zeelaan 124, Daniël Vandepitte, wonende te Gent, Sint-Denijslaan 433, Hugo Van Eecke, wonende te 1080 Brussel, Gentseseenweg 1097, Lieven Van Gerven, wonende te Heverlee-Leuven, Celestijnenlaan 39/32, Jozef Van Parys, wonende te Eigenbrakel, Chemin d'Alsembergh 1017, Michiel Vandekerckhove, wonende te Kortrijk, Rooseveltplein 20, Adriaan Verhulst, wonende te Antwerpen, Mechelsesteenweg 142, Paul Vermeulen, wonende te Edegem, Boniverlei 42, Max Wildiers, wonende te Sint-Job-in't Goor, Kerklei 44.

Die zaak is ingeschreven op de rol van het Hof onder het nummer 651.

II. *De rechtspleging*

Bij beschikking van 20 januari 1994 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel in de respectieve zaken aangewezen overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om artikel 71 of 72 van de organieke wet toe te passen.

Bij beschikking van 9 februari 1994 heeft het Hof overeenkomstig artikel 63, § 2, van de organieke wet, beslist dat het onderzoek van de zaak met rolnummer 646 in het Nederlands wordt gevoerd.

Bij beschikking van 16 februari 1994 heeft het Hof de zaken samengevoegd.

Van de beroepen en van de beschikking tot samenvoeging is kennisgegeven overeenkomstig artikel 76 van de organieke wet bij op 17 maart 1994 ter post aangetekende brieven.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 22 maart 1994 en van 21 april 1994.

Memories zijn ingediend door:

- de Ministerraad, Wetstraat 16, 1000 Brussel, bij op 2 mei 1994 ter post aangetekende brief;

- de Vlaamse Regering, Martelaarsplein 19, 1000 Brussel, bij op 2 mei 1994 ter post aangetekende brief.

Van die memories is kennisgegeven overeenkomstig artikel 89 van de organieke wet bij op 9 juni 1994 ter post aangetekende brieven.

Bij beschikking van 28 juni 1994 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot 18 januari 1995.

Memories van antwoord zijn ingediend door :

- de v.z.w. « VEG », bij op 4 en 9 juli 1994 ter post aangetekende brieven;
- de verzoekende partijen in de zaak met rolnummer 650, bij op 8 juli 1994 ter post aangetekende brieven;
- de verzoekende partijen in de zaak met rolnummer 651, bij op 8 juli 1994 ter post aangetekende brieven.

Bij beschikking van 9 september 1994 heeft de voorzitter in functie vastgesteld dat rechter K. Blanckaert wettig verhinderd is en wordt vervangen door rechter H. Boel als lid van de zetel.

Bij beschikking van 14 september 1994 heeft voorzitter L. De Grève de zaak voorgelegd aan het Hof in voltallige zitting.

Bij beschikking van 14 september 1994 heeft het Hof de zaak in gereedheid verklaard en de dag van de terechtzitting bepaald op 6 oktober 1994.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de partijen en hun advocaten bij op 15 september 1994 ter post aangetekende brieven.

Op de openbare terechtzitting van 6 oktober 1994 :

- zijn verschenen :
- . R. Pankert, in eigen naam en voor de v.z.w. « VEG »;
- . Mr. D. Lagasse, advocaat bij de balie te Brussel, voor de verzoekende partijen in de zaak met rolnummer 650;

. Mr. D. D'Hooghe, advocaat bij de balie te Brussel, voor de verzoekende partijen, de derde en de zestiende uitgezonderd, in de zaak met rolnummer 651;

. Mr. P. Van Orshoven, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Vlaamse Regering;

. Mr. P. Peeters, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters-verslaggevers L.P. Suetens en Y. de Wasseige verslag uitgebracht;

- zijn R. Pankert en de voornoemde advocaten gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de organieke wet, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

III. *In rechte*

- A -

Zaak met rolnummer 646

Verzoekschrift

A.1.1. De vernietiging van de hierboven vermelde bepalingen wordt gevorderd wegens schending van de artikelen 10, 11 en 134 van de Grondwet (vroegere artikelen 6, *6bis* en *26bis*). Overeenkomstig artikel 9, § 3, van de bijzondere wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur, bestaat de Franse Gemeenschapsraad uit de vijfenzeventig gekozen leden van de Waalse Gewestraad en negentien leden van de Franse taalgroep van de Raad van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. De inwoners van het Duitse taalgebied nemen deel aan de verkiezing van de vijfenzeventig leden van de Waalse Gewestraad in de tweetalige kieskring Verviers en bepalen aldus mede de leden van de Waalse Gewestraad die in de Franse Gemeenschapsraad zitting hebben.

Gelet op het feit dat zij ook hun eigen Raad van de Duitstalige Gemeenschap moeten kiezen, bepalen de inwoners van het Duitse taalgebied geheel of gedeeltelijk de samenstelling van twee Gemeenschapsraden, hetgeen niet verenigbaar is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet (vroegere artikelen 6 en *6bis*), die de gelijkheid van alle Belgen waarborgen, en evenmin met artikel 134 van de Grondwet (vroeger artikel *26bis*), dat de verhouding tussen wet en decreet regelt.

A.1.2. De bestreden bepalingen zijn eveneens onverenigbaar met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet (vroegere artikelen 6 en *6bis*), nu in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad een Vlaamse en een Franse kieslijst bestaat, terwijl in de kieskring Verviers geen aparte lijst voor de kiezers van de Duitstalige Gemeenschap bestaat.

Memorie van de Ministerraad

A.2.1. Voorafgaandelijk moet worden opgemerkt dat het onderwerp van het beroep tot vernietiging niet precies is weergegeven. In tegenstelling tot wat de verzoekende partijen beweren, wijzigt artikel 9 van de bijzondere wet van 16 juli 1993 niet artikel 24, § 3, van het Kieswetboek. De verzoekende partijen bedoelen wellicht artikel 9 in zoverre door die bepaling artikel 24, § 3, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 wordt vervangen.

Waar de verzoekende partijen verwijzen naar « de bijlage, boek I tot regeling van de modaliteiten voor de verkiezing van de Vlaamse Raad en de Waalse Gewestraad, voor zover het betrekking heeft op de kieskring Verviers », worden wellicht de bijlagen bedoeld gevoegd bij de gewone wet van 16 juli 1993 waarin de verdeling wordt vastgesteld in kieskantons van de administratieve arrondissementen die de kieskringen samenstellen voor de verkiezing voor de Waalse Gewestraad.

A.2.2. Wat de ontvankelijkheid van het beroep tot vernietiging betreft doen de verzoekende partijen niet blijken van het rechtens vereiste belang, doordat ze niet aantonen dat ze door de bestreden bepalingen in hun stemrecht of enig ander onderdeel van hun rechtssituatie rechtstreeks en ongunstig worden geraakt. De klacht met betrekking tot de afwezigheid van afzonderlijke Franstalige en Duitstalige kieslijsten voor de verkiezing van de leden van de Waalse Gewestraad kan bovendien geen oorsprong vinden in de bestreden bepalingen, zodat de verzoekende partijen daaraan geen argument tot staving van hun belang kunnen ontleenen.

Het beroep ingesteld door de v.z.w. « Vereinigung zur Erlangung der Gleichberechtigung des deutschen Sprachgebietes Belgiens als Region & Gemeinschaft, VEG » moet als niet ontvankelijk worden beschouwd zolang deze geen blijk geeft van een duurzame werking en zolang niet wordt aangetoond dat het beroep werd ingesteld door het daartoe wettelijk bevoegde orgaan binnen de voorgeschreven termijn.

A.2.3. Ten aanzien van de grond van de zaak moet worden opgemerkt dat de verzoekende partijen niet aantonen waarin het door hen aangeklaagde onderscheid bestaat. Voor zover er al van enig onderscheid sprake kan zijn, moet worden vastgesteld dat de wettelijke regeling waarbij bepaalde vormen van dubbel mandaat blijven bestaan een redelijke verantwoording vindt in het Belgisch federaliseringsproces, dat typisch gestoeld is op gemeenschappen en gewesten.

Het aangeklaagde onderscheid ten aanzien van de kieslijsten voor de verkiezing van de Waalse Gewestraad, enerzijds, en de Raad van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, anderzijds, vloeit niet voort uit de bestreden bepalingen. Bovendien gaat het om situaties die niet voldoende vergelijkbaar zijn.

Doch zelfs indien het toch om voldoende vergelijkbare categorieën zou gaan, *quod non*, dan zijn de fundamentele verschillen tussen de Waalse Gewestraad en de Raad van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest in ieder geval van die aard dat zij de uiteenlopende organisatie van de verkiezingen redelijk kunnen verantwoorden.

A.2.4. Ten slotte tonen de verzoekende partijen niet aan in welk opzicht artikel 134 van de Grondwet (vroeger artikel 26*bis*) - voor zover ten deze al sprake kan zijn van een bevoegdheidsverdelende regel -, verband houdt met de bestreden wetsbepalingen of zelfs erdoor zou zijn geschonden.

Het middel is daarom ongegrond.

Memorie van antwoord van de verzoekers

A.3.1. Met betrekking tot de door de Ministerraad opgeworpen exceptie dat de verzoekers niet zouden doen blijken van het rechtens vereiste belang, moet worden opgemerkt dat de bestreden regeling als discriminerend moet worden aangemerkt doordat in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad met de specificiteiten op taalgebied rekening wordt gehouden doordat er aparte Vlaamse en Franse kieslijsten bestaan, terwijl in het Waalse Gewest in het algemeen en de kieskring Verviers in het bijzonder er geen aparte lijst is voor de kiezers van de Duitstalige Gemeenschap.

Naast het bestaande kiesrecht is er een recht op minimumvertegenwoordiging van de taalgroepen, zoals blijkt uit de oplossing die voor de kieskring Brussel-Hoofdstad werd gevonden. Dergelijke « noodoplossing » is overbodig voor het Duitse taalgebied, dat territoriaal zeer duidelijk afgebakend is ten opzichte van het Franse taalgebied. Artikel 14 van de bijzondere wet van 16 juli 1993, dat artikel 26, § 2, van het Kieswetboek wijzigt, dient te worden vernietigd en aangepast in die zin dat geen kieskring de grenzen van een gewest of van een gemeenschap mag overschrijden.

A.3.2. Wat specifiek het belang van de v.z.w. « Vereinigung zur Erlangung der Gleichberechtigung des deutschen Sprachgebietes Belgiens als Region & Gemeinschaft, VEG » betreft, blijkt uit het feit dat ze talrijke klachten bij de Vaste Commissie voor Taaltoezicht heeft ingediend dat ze blijk geeft van een duurzame werking. Het door de Ministerraad gevraagde bewijs dat het beroep is ingesteld door het daartoe wettelijk bevoegde orgaan, werd

reeds bij het verzoekschrift gevoegd.

A.3.3. Met betrekking tot de grond van de zaak moet worden opgemerkt dat de aangewende middelen een onverantwoord verschil in behandeling creëren, dat de Belgische cohabitatie onnodig ingewikkeld maakt. Wat betreft het argument van de Ministerraad dat dubbelmandaten ook in de huidige staatsstructuur mogelijk blijven, worden zaken vergeleken die onvergelykbaar zijn. Dubbele mandaten bestaan voor de leden van de Raad van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest enkel naar de gemeenschap toe waartoe ze behoren, en niet als inmenging in een andere gemeenschap, zoals dit voor het Duitse taalgebied geldt.

De situatie van de kieskring Brussel-Hoofdstad en van het Duitse taalgebied in de kieskring Verviers is vergelijkbaar in zoverre de noodzaak bestaat dat de twee taalgroepen van de respectieve kieskringen vertegenwoordigd moeten zijn in de vergaderingen waarvoor gekozen wordt. De Duitstalige Gemeenschap en de gemeenten van het Duitse taalgebied hebben met het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest gemeen dat ze in laatste instantie onder de federale Regering ressorteren. Beide kieskringen verdienen een oplossing *sui generis* die voor het Duitse taalgebied enkel kan bestaan in een eigen kiesdistrict.

Wat de schending van artikel 134 van de Grondwet (vroeger artikel 26bis) betreft, deze vloeit voort uit het feit dat een complexe bevoegdheidsstructuur werd geschapen waarin de Grondwet, de federale wetgeving, de wetgevingen van het Waalse Gewest en van de Franse en de Duitstalige Gemeenschap interfereren. Aan het Duitse taalgebied dient een apart kiesdistrict binnen het Waalse Gewest te worden toegekend, dat onder de federale Minister van Binnenlandse Zaken blijft ressorteren en waarvan de leden in de Gewestraad geen lid mogen zijn van de Franse Gemeenschapsraad.

Zaak met rolnummer 647

Verzoekschrift

A.4.1. De bestreden bepaling die betrekking heeft op de verkiezing van de Senaat houdt een schending in van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet (vroegere artikelen 6 en *6bis*), doordat voor de verkiezing van de rechtstreeks verkozen senatoren niet is voorzien in een aparte kieskring voor het Duitse taalgebied, noch in een Duits kiescollege.

Het Duitse taalgebied is bij artikel 4 van de Grondwet (vroeger artikel *3bis*) op evenwaardige wijze erkend naast de andere taalgebieden en vormt overeenkomstig de artikelen 2 en 115, § 1, van de Grondwet (vroegere artikelen *3ter*, eerste lid, en *59ter*, § 1), de Duitstalige Gemeenschap van België.

Het is « een primair fundamenteel recht van de burgers van het Duitse taalgebied en van de Duitstalige Gemeenschap als grondwettelijke eenheid van de federale Staat via een direct mandaat in beide Kamers van het federale Parlement vertegenwoordigd te zijn ».

Bij de aanwijzing van de rechtstreeks te kiezen senatoren werd evenwel geen rekening gehouden met de Duitstalige Gemeenschap, wat een schending inhoudt van het gelijkheidsbeginsel. Er bestaat enkel een Vlaams en een Frans kiescollege.

A.4.2. De grieven van de verzoekende partijen betreffen ook het feit dat de twee grote gemeenschappen elkaar confederaal controleren via de artikelen 5, tweede lid, 43, § 1, en 54 van de Grondwet (vroegere artikelen 1, laatste lid, *32bis* en *38bis*), waarbij met de juridisch gelijkwaardige derde taalgemeenschap geen rekening wordt gehouden. De Duitstalige Gemeenschap is, zonder mogelijkheid van inspraak, op federaal vlak onderworpen aan een beleid dat uitsluitend door anderen wordt bepaald, met betrekking tot de financiën, het gebruik van de talen, de constitutionele autonomie, enz.

Memorie van de Ministerraad

A.5.1. Wat de ontvankelijkheid van het beroep tot vernietiging betreft, doen de verzoekende partijen niet blijken van het rechtens vereiste belang, doordat zij niet rechtstreeks en ongunstig worden geraakt door de bestreden bepaling. Zij tonen niet aan dat de uitoefening van het stemrecht in de gemeenten die behoren tot het Duitse taalgebied ongunstig zou worden beïnvloed door de afwezigheid van een afzonderlijke kieskring voor het Duitse taalgebied.

Het beroep ingesteld door de v.z.w. « Vereinigung zur Erlangung der Gleichberechtigung des deutschen Sprachgebietes Belgiens als Region & Gemeinschaft, VEG » moet als niet ontvankelijk worden beschouwd zolang deze geen blijk geeft van een duurzame werking en zolang niet wordt aangetoond dat het beroep werd ingesteld door het daartoe wettelijk bevoegde orgaan binnen de voorgeschreven termijn.

A.5.2. In tweede instantie moet worden opgemerkt dat het Hof niet bevoegd is om van het beroep kennis te nemen. De indeling van het kiezerskorps voor de verkiezing van de senatoren in een Nederlands en een Frans kiescollege, zonder dat wordt voorzien in een Duits kiescollege, vloeit als zodanig niet voort uit het bestreden artikel *87bis* van het Kieswetboek, maar uit artikel 67 van de Grondwet (vroeger artikel 53, §§ 1 en 3), dat de Senaat in twee taalgroepen indeelt, namelijk een Franse en een Nederlandse taalgroep. Artikel *87bis* van het Kieswetboek stelt slechts de samenstelling vast van de kiescolleges ter uitvoering van artikel 68, § 3, van de Grondwet (vroeger artikel 53, § 6, eerste en tweede lid, § 4, vierde lid, en § 6, derde lid).

A.5.3. Wat de grond van de zaak betreft moet worden verwezen naar de samenstelling van de Senaat zoals die wordt geregeld door artikel 67, § 1, van de Grondwet (vroeger artikel 53, §§ 1 en 3). De grondwettelijke bepalingen betreffende de samenstelling van de Senaat bewerkstelligen een evenwichtige verdeling tussen de twee grote gemeenschappen van het land, met een minimumvertegenwoordiging die wordt gewaarborgd zowel aan de Duitstalige Gemeenschap als aan het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad.

Memorie van antwoord van de verzoekende partijen

A.6.1. Ten aanzien van de door de Ministerraad opgeworpen exceptie met betrekking tot het belang van de verzoekende partijen, moet worden opgemerkt dat nu de Senaat geëvolueerd is naar een Senaat van de gemeenschappen, het discriminerend is dat de burgers van het Duitse taalgebied niet beschikken over een eigen kiescollege en een eigen kieskring.

Tot staving van het belang van R. Pankert als individu wordt verwezen naar de rechtspraak van het Hof in het arrest nr. 26/90 van 14 juli 1990.

A.6.2. Wat specifiek het belang van de v.z.w. « Vereinigung zur Erlangung der Gleichberechtigung des deutschen Sprachgebietes Belgiens als Region & Gemeinschaft, VEG » betreft, blijkt uit het feit dat ze talrijke klachten bij de Vaste Commissie voor Taaltoezicht heeft ingediend dat ze blijkt geeft van een duurzame werking. Het door de Ministerraad gevraagde bewijs dat het beroep is ingesteld door het daartoe wettelijk bevoegde orgaan, werd reeds bij het verzoekschrift gevoegd.

A.6.3. Ten aanzien van de exceptie die werd opgeworpen met betrekking tot de bevoegdheid van het Hof, dient te worden gerepliceerd dat artikel 67 van de Grondwet (vroeger artikel 53, §§ 1 en 3) de Senaat niet indeelt in een Frans en een Vlaams kiescollege, maar enkel bepaalt dat er een Vlaams en een Frans kiescollege bestaan, hetgeen niet uitsluit dat er nog andere kiescolleges kunnen zijn, met name een Duits kiescollege. Op grond van artikel 68, § 3, van de Grondwet (vroeger artikel 53, § 6, eerste en tweede lid, § 4, vierde lid, en § 6, derde lid), is het mogelijk een Duitse kieskring en een Duits kiescollege in het leven te roepen zoals voor de verkiezing van het Europees Parlement.

A.6.4. Ten aanzien van de grond van de zaak dient te worden herhaald dat bij de verkiezingen van het Europees Parlement, die op basis van de taalgemeenschappen werden georganiseerd, de burgers van het Duitse taalgebied hun Europees parlamentslid rechtstreeks konden kiezen, hetgeen voor de rechtstreekse verkiezing van de nieuwe Senaat niet het geval is. De door de Ministerraad gehanteerde notie « Duitstalige minderheid » is niet in overeenstemming met de Grondwet. Het Duitse taalgebied is in artikel 4 van de Grondwet (vroeger artikel 3bis) evenwaardig erkend naast het Franse taalgebied, het Nederlandse taalgebied en het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad. Het Duitse taalgebied is territoriaal vastgelegd en vormt de Duitstalige Gemeenschap van België. Tot slot veroorloven de verzoekende partijen zich opnieuw te verwijzen naar de argumentatie in het verzoekschrift.

Zaak met rolnummer 648

Verzoekschrift

A.7. De verzoekende partijen vorderen de vernietiging van artikel 87 en van de bijlage van het Kieswetboek wegens schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet (vroegere artikelen 6 en *6bis*), doordat die bepalingen voor de verkiezing van de Kamer van volksvertegenwoordigers, voor het Duitse taalgebied niet voorzien in een aparte kieskring of een dergelijke kieskring niet mogelijk maken.

Het gelijkheidsbeginsel wordt ten aanzien van de burgers van het Duitse taalgebied geschonden, doordat die burgers een gewaarborgde vertegenwoordiging is ontzegd in een Kamer die nu enkel Frans/Nederlands is ingedeeld.

Memorie van de Ministerraad

A.8.1. Wat de ontvankelijkheid van het beroep tot vernietiging betreft doen de verzoekende partijen niet blijken van het rechtens vereiste belang doordat ze niet aantonen dat de uitoefening van het stemrecht in de gemeenten van het Duitse taalgebied rechtstreeks en ongunstig wordt beïnvloed door de afwezigheid van een afzonderlijke kieskring voor het Duitse taalgebied.

De vaststelling van de verzoekende partijen dat de burgers van het Duitse taalgebied niet kunnen bogen op een gewaarborgde vertegenwoordiging in de Kamer van volksvertegenwoordigers, is daarenboven vreemd aan de bestreden wetsbepaling. De verzoekende partijen kunnen dan ook niet rechtstreeks en ongunstig in hun rechtssituatie worden geraakt door artikel 87 van het Kieswetboek en bijlage.

Het beroep ingesteld door de v.z.w. « Vereinigung zur Erlangung der Gleichberechtigung des deutschen Sprachgebietes Belgiens als Region & Gemeinschaft, VEG » moet als niet ontvankelijk worden beschouwd zolang deze geen blijk geeft van een duurzame werking en zolang niet wordt aangetoond dat het beroep werd ingesteld door het daartoe wettelijk bevoegde orgaan binnen de voorgeschreven termijn.

A.8.2. In tweede instantie moet worden opgemerkt dat het Hof niet bevoegd is om van het beroep kennis te nemen.

De afwezigheid van een gewaarborgde vertegenwoordiging van de inwoners van het Duitse taalgebied in de Kamer van volksvertegenwoordigers is niet alleen vreemd aan de bestreden wetsbepaling, maar vloeit daarenboven voort uit artikel 63 van de Grondwet.

Nu de Grondwetgever van oordeel was dat het gelijkheidsbeginsel geenszins een gewaarborgde vertegenwoordiging impliceert van de inwoners van het Duitse taalgebied, blijkt dat het verzoekschrift er, wat dit betreft, in werkelijkheid toe strekt het Hof te vragen uitspraak te doen over een door de Grondwetgever gemaakte keuze, hetgeen niet tot de bevoegdheid van het Hof behoort.

Dezelfde conclusie geldt ten aanzien van het verwijt van de verzoekende partijen nopens de indeling van de Kamer van volksvertegenwoordigers in een Nederlandse en een Franse taalgroep, nu die indeling bij artikel 1 van de wet van 3 juli 1971 tot indeling van de leden van de wetgevende Kamers in taalgroepen en houdende diverse bepalingen betreffende de cultuurraden voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap en voor de Franse Cultuurgemeenschap wordt geregeld ter uitvoering van artikel 43, § 1, van de Grondwet (vroeger artikel *32bis*).

A.8.3. Wat ten slotte de grond van de zaak betreft, verliezen de verzoekende partijen, die er zich over beklagen dat niet wordt voorzien in een aparte kieskring voor de inwoners van de gemeenten van het Duitse taalgebied voor de verkiezing van de leden van de Kamer van volksvertegenwoordigers, uit het oog dat de inwoners van de gemeenten gelegen in het Nederlandse en het Franse taalgebied, en van de gemeenten gelegen in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad evenmin kunnen bogen op een aparte kieskring. Er is ter zake dan ook geen sprake van enige ongelijkheid van behandeling tussen de inwoners van de respectieve taalgebieden.

Memorie van antwoord van de verzoekende partijen

A.9.1. Met betrekking tot de door de Ministerraad opgeworpen exceptie wegens gemis aan belang, dient te worden geantwoord dat een discriminatie ontstaat doordat de Kamer van volksvertegenwoordigers volgens taalpolitieke gezichtspunten is samengesteld en functioneert, terwijl het Duitse taalgebied niet als dusdanig in de Kamer is vertegenwoordigd.

Tot staving van het belang van R. Pankert als individu kan worden verwezen naar de rechtspraak van het Hof en met name naar het arrest nr. 26/90 van 14 juli 1990.

Wat betreft de opmerking van de Ministerraad dat de afwezigheid van een gewaarborgde vertegenwoordiging voor de burgers van het Duitse taalgebied vreemd is aan de bestreden bepaling, is het juist dat in artikel 87 van het Kieswetboek geen sprake is van taalgroepen, maar wel in de bijlage, waar bij de indeling van het land in kieskringen in het algemeen en in het bijzonder met de linguïstische indeling van het land rekening is gehouden wat de Franse en de Nederlandse taal betreft.

A.9.2. Wat specifiek het belang van de v.z.w. « Vereinigung zur Erlangung der Gleichberechtigung des deutschen Sprachgebietes Belgiens als Region & Gemeinschaft, VEG » betreft, blijkt uit het feit dat ze talrijke klachten bij de Vaste Commissie voor Taaltoezicht heeft ingediend dat ze blijkt geeft van een duurzame werking. Het door de Ministerraad gevraagde bewijs dat het beroep is ingesteld door het daartoe wettelijk bevoegde orgaan, werd reeds bij het verzoekschrift gevoegd.

A.9.3. Ten aanzien van de door de Ministerraad opgeworpen exceptie met betrekking tot de bevoegdheid van het Hof, is het juist dat in artikel 63 van de Grondwet (vroeger artikel 49) niet direct sprake is van Vlaamse, Franstalige of Duitstalige volksvertegenwoordigers. Wel wordt betwist dat ter uitvoering van artikel 63, § 4, van de Grondwet (vroeger artikel 49), rekening werd gehouden met het Franse en het Nederlandse taalgebied, maar niet met het Duitse. Artikel 43, § 1, van de Grondwet (vroeger artikel 32*bis*), bepaalt enkel dat er een Franse en een Nederlandse taalgroep bestaan, doch zegt niet dat iedere volksvertegenwoordiger tot een van die taalgroepen moet behoren.

A.9.4. Ten aanzien van de grond van de zaak dient tegen de argumentatie van de Ministerraad te worden ingebracht dat het bevolkingscijfer van het Duitse taalgebied de federale deler overschrijdt, dat de gestelde eis in een redelijk verband van evenredigheid staat met het beoogde doel en dat de Kamer volgens taalpolitieke criteria werkt.

Het argument van de Ministerraad dat de inwoners van de gemeenten gelegen in het Nederlandse en het Franse taalgebied en van de gemeenten gelegen in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad evenmin kunnen bogen op een aparte kieskring, berust op een misverstand. De verzoekende partijen hebben nooit gevraagd dat aan de gemeenten van het Duitse taalgebied individueel een kieskring zou worden toegekend.

Zaak met rolnummer 650

Verzoekschrift

A.10.1. De bestreden bepalingen hebben betrekking op de samenstelling van de Franse Gemeenschapsraad enerzijds en op de eedaflegging in de Vlaamse Raad anderzijds.

Als Franstalig parlementslid of kiezer van een van de Vlaamse gemeenten van het kiesarrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde (dat wil zeggen het administratief arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde) hebben de verzoekers er belang bij dat de Franstalige burgers van die gemeenten, als zodanig, een eigen vertegenwoordiging hebben die de weerspiegeling is van hun identiteit en van hun opinie in een wetgevende vergadering die bevoegd is voor de aangelegenheden die nauw verwant zijn met hun linguïstische en culturele eigenheid, namelijk de cultuur, het onderwijs en het gebruik van de talen. In dat verband moet erop worden gewezen dat die burgers, tot bij de inwerkingtreding van de aangevochten bepalingen, een dergelijke vertegenwoordiging in de Franse Gemeenschapsraad hadden.

Als vertegenwoordigers van de Franstalige minderheid van de Vlaamse gemeenten van het kiesarrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde of als gewone leden van die minderheid, hebben de verzoekers er belang bij dat de fundamentele rechten van die minderheid worden erkend en dat die minderheid geen discriminatie ondergaat in het genot van die rechten ten opzichte van de Vlaamse minderheid in de Brusselse gemeenten van dat arrondissement.

A.10.2. Het eerste middel is afgeleid uit een schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet (vroegere artikelen 6 en *6bis*), in samenhang gelezen met artikel 3 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, goedgekeurd bij de wet van 13 mei 1955.

Artikel 9, § 3, van de bijzondere wet van 16 juli 1993 berooft de Franstalige inwoners van de Vlaamse gemeenten van het kiesarrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde en inzonderheid van de zes Brusselse randgemeenten van een vertegenwoordiging in de Franse Gemeenschapsraad en artikel 43 van diezelfde wet verplicht de Franstalige verkozenen van die gemeenten in de Vlaamse Raad de eed in het Nederlands af te leggen, waardoor hun vertegenwoordiging wordt gelijkgesteld met de Nederlandstalige meerderheid in die vergadering.

De verzoekers oordelen dat ze aldus gediscrimineerd worden in vergelijking met de Nederlandstalige burgers van dezelfde gemeenten of van de naburige Brusselse gemeenten, die als Nederlandstaligen in de Vlaamse Raad vertegenwoordigd kunnen zijn terwijl zij als Franstaligen geen eigen vertegenwoordiging kunnen hebben die de weerspiegeling is van hun identiteit en hun opinie.

Artikel 3 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens verbiedt dat sommige burgers wordt verhinderd vertegenwoordigd te zijn in de wetgevende vergaderingen, vertegenwoordiging die de weerspiegeling is van hun identiteit en hun mening, en de artikelen 10 en 11 van de Grondwet (vroegere artikelen 6 en *6bis*), in samenhang gelezen met dat artikel 3, verbieden de wetgever aan sommige burgers dat fundamenteel recht op een dergelijke vertegenwoordiging te ontzeggen terwijl anderen dat recht genieten zonder dat objectieve redenen die in een redelijk verband van evenredigheid met het nagestreefde doel staan, een dergelijk verschil in behandeling verantwoorden.

Tot aan de inwerkingtreding van de aangevochten bepalingen, waren de Franstalige burgers van de Vlaamse gemeenten van het kiesarrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde als Franstaligen vertegenwoordigd in de Franse Gemeenschapsraad en genoten ze derhalve een dergelijk fundamenteel recht.

A.10.3. Het tweede middel is afgeleid uit de schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet (vroegere artikelen 6 en *6bis*), gelezen in samenhang met artikel 27 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten.

A.10.3.1. In een eerste onderdeel wordt een discriminatie aangeklaagd wat de Franstalige inwoners van de Brusselse randgemeenten betreft, nu zij op grond van artikel 9, § 3, van de bijzondere wet van 16 juli 1993 van elke vertegenwoordiging in de Franse Gemeenschapsraad worden uitgesloten, terwijl de Nederlandstalige inwoners van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest vertegenwoordigd zijn in de Vlaamse Raad.

Artikel 27 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten bepaalt dat aan personen

die tot taalminderheden behoren, niet het recht mag worden ontzegd, in gemeenschap met de andere leden van hun groep, hun eigen cultuur te beleven; zulks houdt voor de leden van die minderheden het recht in vertegenwoordigd te zijn in de instelling die bevoegd is om dat cultuurleven te organiseren en te regelen en waar de andere leden van hun groep vertegenwoordigd zijn.

De artikelen 10 en 11 van de Grondwet (vroegere artikelen 6 en *6bis*), in samenhang gelezen met dat artikel 27, verbieden dat dit fundamenteel recht wordt ontzegd aan de Franstalige minderheid van de Vlaamse gemeenten van het kiesarrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde, inzonderheid van de zes Brusselse randgemeenten, terwijl dat recht is toegekend aan de Vlaamse taalminderheid in Brussel zonder dat objectieve redenen die in een redelijk verband van evenredigheid met het door de wetgever nagestreefde doel staan, een dergelijk verschil in behandeling verantwoorden.

Verzoekers herinneren eraan dat tot aan de inwerkingtreding van de aangevochten bepalingen, zij een dergelijk fundamenteel recht genoten, doordat ze als Franstaligen vertegenwoordigd waren in de Franse Gemeenschapsraad.

A.10.3.2. Het tweede onderdeel van het middel betreft de verplichting om de eed in het Nederlands af te leggen, die krachtens artikel 43 van de bijzondere wet van 16 juli 1993 op de Franstalige verkozenen in de Vlaamse Raad rust. Die regeling is strijdig met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet (vroegere artikelen 6 en *6bis*), in combinatie met artikel 27 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, doordat een discriminatie wordt ingesteld ten opzichte van de Vlaamse leden van de Raad van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest die aldaar de eed in het Nederlands kunnen afleggen, evenals ten aanzien van de Duitstalige leden die in de Waalse Gewestraad de eed in het Duits kunnen afleggen.

A.10.4. In het derde middel wordt een schending aangevoerd van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet (vroegere artikelen 6 en *6bis*), doordat de Franstalige inwoners van de Brusselse randgemeenten ingevolge artikel 9, § 3, van de bijzondere wet van 16 juli 1993 worden uitgesloten van elke mogelijkheid om vertegenwoordigd te zijn in de Franse Gemeenschapsraad, terwijl « de burgers van de Vlaamse minderheid van de 19 Brusselse gemeenten » vertegenwoordigd kunnen zijn, hetzij in de Vlaamse Raad, hetzij in de Franse Gemeenschapsraad, naargelang van de taalrol van de kandidaat voor wie zij bij de gewestverkiezingen stemmen.

Memorie van de Ministerraad

A.11.1. Wat de ontvankelijkheid van het beroep tot vernietiging betreft doen de verzoekers niet blijken van het rechtens vereis te belang. De verzoekers, die allen inwoners zijn van het Nederlandse taalgebied, kunnen niet in hun rechtssituatie rechtstreeks en ongunstig worden geraakt door de loutere omstandigheid dat zij geen actief of passief kiesrecht hebben ten aanzien van een wetgevende vergadering die in geen enkel opzicht ten aanzien van hen bevoegd is.

A.11.2. De Nederlandstalige inwoners van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, enerzijds, en de Franstalige inwoners van de Brusselse randgemeenten, anderzijds, bevinden zich niet in vergelijkbare situaties.

De Nederlandstalige inwoners van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest worden vertegenwoordigd in de Vlaamse Raad precies omdat laatstgenoemde vergadering in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest bevoegdheden uitoefent in welbepaalde aangelegenheden.

De Franse Gemeenschapsraad daarentegen is, ten aanzien van de Franstalige inwoners van de randgemeenten, grondwettelijk elke bevoegdheid ontzegd nu die inwoners ressorteren onder de exclusieve territoriale bevoegdheid van de Vlaamse Raad.

De situatie van de Nederlandstalige inwoners van de Brusselse randgemeenten is wel vergelijkbaar met die van de Franstalige inwoners van die gemeenten, doch de Ministerraad ziet niet in waarin de vermeende discriminatie zou bestaan die de verzoekers aanklagen, nu beide categorieën over hetzelfde actief en passief kiesrecht beschikken ten aanzien van de Vlaamse Raad.

De omstandigheid dat de Franstalige verkozenen, om in functie te treden, de eed in het Nederlands moeten afleggen, is een gevolg van de territoriale bevoegdheid van de Vlaamse Raad voor het eentalig Nederlandse taalgebied en strookt integraal met artikel 4 van de Grondwet (vroeger artikel *3bis*).

De argumentatie van de verzoekers leidt er overigens toe dat onrechtstreeks de toetsing wordt gevraagd van artikel 4 van de Grondwet (vroeger artikel *3bis*), waarvoor het Hof niet bevoegd is.

Ten slotte strookt de door de verzoekers aangeklaagde situatie volkomen met de bepalingen van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en met artikel 3 van het Aanvullend Protocol in het bijzonder, dit zowel afzonderlijk beschouwd als in samenhang met de grondwettelijke beginselen van de gelijkheid en de niet-discriminatie, wat duidelijk blijkt uit de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens.

In ondergeschikte orde moet erop worden gewezen dat artikel *37bis* van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen de mogelijkheid biedt dat rechtstreeks verkozen senatoren zonder stemrecht zitting kunnen hebben in de Franse Gemeenschapsraad of in de Waalse Gewestraad. Het gaat hier zonder enige twijfel om « een mechanisme dat de verdediging beoogt van de belangen van de Franstalige inwoners van de Brusselse randgemeenten die niet vertegenwoordigd worden in de Franse Gemeenschapsraad ».

A.11.3.1. In verband met het eerste onderdeel van het tweede middel, kan artikel 27 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten niet als voldoende precies en volledig worden aangezien opdat het rechtstreeks door het Hof kan worden getoetst.

Wat de schending betreft van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet (vroegere artikelen 6 en *6bis*), wordt verwezen naar de uiteenzetting van het eerste middel en wordt herhaald dat de situatie van de Nederlandstalige inwoners van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en die van de Franstalige inwoners van de Brusselse randgemeenten niet vergelijkbaar zijn.

Doch zelfs indien zou worden getoetst aan de genoemde grondwetsbepalingen, bestaat een objectieve en redelijke verantwoording voor het verschil in behandeling, rekening houdend met het legitiem nagestreefde doel van de uitbouw van een federale staat met eerbiediging van de rechten van minderheden.

In ondergeschikte orde moet worden opgemerkt dat indien toch zou worden aangenomen dat uit artikel 27 van het Internationaal Verdrag enig recht zou voortvloeien voor personen die tot taalminderheden behoren om « vertegenwoordigd te zijn in de instelling die bevoegd is om dat cultuurleven te organiseren en te regelen en waar de andere leden van hun groep vertegenwoordigd zijn », dat recht ten deze volledig wordt gewaarborgd nu de personen behorende tot de Franstalige minderheid van de Brusselse randgemeenten actief en passief kiesrecht hebben ten aanzien van de Vlaamse Raad, de enige wetgevende vergadering die grondwettelijk bevoegd is om « dat cultuurleven te organiseren en te regelen ».

A.11.3.2. Wat het tweede onderdeel van het middel betreft zijn de situaties die door verzoekers worden aangevoerd niet vergelijkbaar.

De Nederlandstalige leden van de Raad van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest hebben immers zitting in de wetgevende vergadering van een gewest waarvan het tweetalig karakter gewaarborgd is door artikel 4 van de Grondwet (vroeger artikel *3bis*). Hetzelfde geldt voor het bestaan van taalgroepen in de Raad van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (artikel 136, eerste lid, van de Grondwet). De omstandigheid dat de Nederlandstalige leden van de Raad van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest hun eed kunnen afleggen in het Nederlands, is het logische corollarium van die grondwettelijke bepalingen.

De mogelijkheid voor de Duitstalige leden om in de Waalse Gewestraad de eed in het Duits af te leggen is gerechtvaardigd door hun specifieke situatie ten aanzien van die Raad, die bevoegd is voor de uitoefening van de gewestbevoegdheden in het eentalige Duitse taalgebied.

A.11.4. Wat het derde middel betreft, is de situatie van de « Vlaamse minderheid van de 19 Brusselse gemeenten » met betrekking tot de vertegenwoordiging in de Gemeenschapsraden niet vergelijkbaar met die van de Franstalige inwoners van de Brusselse randgemeenten.

De Nederlandstalige inwoners van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest zijn vertegenwoordigd in de Vlaamse Raad of de Franse Gemeenschapsraad, naargelang van het geval, omdat die vergaderingen bevoegdheden uitoefenen in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Overigens kunnen de Franstalige inwoners van de Brusselse randgemeenten worden vertegenwoordigd in de Franse Gemeenschapsraad via de rechtstreeks verkozen senatoren.

Memorie van de Vlaamse Regering

A.12.1. De Vlaamse Regering preciseert de omvang die het beroep tot vernietiging volgens haar heeft.

Met « artikel 9, § 3, van de bijzondere wet van 16 juli 1993 » bedoelen de verzoekers artikel 24, § 3, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, zoals vervangen bij artikel 9 van de bijzondere wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur. Overigens blijkt uit de uiteenzetting van de middelen van de verzoekers dat het beroep in dat opzicht beperkt is tot het eerste lid, 1° en 2°, van het nieuwe artikel 24, § 3, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980.

Met « artikel 43 van de bijzondere wet van 16 juli 1993 » beogen de verzoekers in werkelijkheid artikel 31bis, eerste lid, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, zoals ingevoegd bij artikel 43 van de bijzondere wet van 16 juli 1993. En ook in dat verband blijkt uit de uiteenzetting van de middelen dat het beroep beperkt is tot het eerste lid van die bepaling.

A.12.2. Wat de ontvankelijkheid van het beroep tot vernietiging betreft, doen de verzoekers niet blijken van het rechtens vereiste belang.

De verzoekers voeren aan dat zij er belang bij hebben dat de Franstalige inwoners van de gemeenten van het administratief arrondissement Halle-Vilvoorde over een « eigen vertegenwoordiging (beschikken) die de weerspiegeling is van hun identiteit en van hun opinie in een wetgevende vergadering die bevoegd is voor de aangelegenheden die nauw verwant zijn met hun linguïstische en culturele eigenheid, namelijk de cultuur, het onderwijs en het gebruik van de talen ».

Vooreerst moet worden vastgesteld dat de verzoekers het aangehaalde belang niet als een persoonlijk of rechtstreeks belang voorstellen : zij komen op voor het belang van een abstract bepaalde categorie burgers in het algemeen.

Vervolgens moet worden opgemerkt dat de Franse Gemeenschapsraad, in tegenstelling tot wat de verzoekers aannemen, niet bevoegd is om de gemeenschapsaangelegenheden te regelen ten aanzien van inwoners van de gemeenten van het administratief arrondissement Halle-Vilvoorde.

De bevoegdheid van de Franse Gemeenschapsraad is territoriaal omschreven en de Franse Gemeenschap is in geen enkel opzicht territoriaal bevoegd in (gemeenten van) het arrondissement Halle-Vilvoorde, dat integraal tot het Nederlandse taalgebied behoort.

Anderzijds kunnen de Franssprekende inwoners van de gemeenten van het administratief arrondissement Halle-Vilvoorde op grond van de artikelen 24, § 1, en 25, § 1, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, deelnemen aan de verkiezing van de volksvertegenwoordigende organen die in die gemeenten wel degelijk bevoegd zijn om de gemeenschapsaangelegenheden te regelen, dit zijn de Vlaamse Raad voor de regeling van de culturele aangelegenheden, het onderwijs en de persoonsgebonden aangelegenheden, en de Vlaamse Raad of het federale Parlement voor de regeling van het gebruik van de talen.

In andere passussen van hun verzoekschrift lijken de verzoekers hun belang te steunen op de omstandigheid dat de (Franstalige) inwoners van het administratief arrondissement Halle-Vilvoorde niet kunnen deelnemen aan de verkiezing van de Franse Gemeenschapsraad.

De onmogelijkheid voor de kiezers die hun woonplaats hebben in het administratief arrondissement Halle-Vilvoorde, meer algemeen in het Nederlandse taalgebied, om bij te dragen tot de samenstelling van de Franse Gemeenschapsraad wordt evenwel niet of niet rechtstreeks veroorzaakt door het nieuwe artikel 24, § 3, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, de enige bepaling die de verzoekers in dat opzicht bestrijden, doch door het nieuwe artikel 25, § 1, tweede lid, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, zoals vervangen bij artikel 12 van de bijzondere wet van 16 juli 1993, en door artikel 13, eerste lid, van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen.

Die bepalingen hebben immers tot gevolg dat de inwoners van het Vlaamse Gewest - waarvan het arrondissement Halle-Vilvoorde deel uitmaakt - worden uitgesloten van de verkiezing van de Waalse Gewestraad

en van de (Franse taalgroep van de) Raad van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, waaruit de Franse Gemeenschapsraad vervolgens wordt samengesteld.

Uit dit alles vloeit voort dat het door de verzoekers aangevoerde nadeel ofwel niet bestaat, ofwel niet door de bestreden bepalingen wordt veroorzaakt, zodat zij door de bestreden bepalingen niet ongunstig kunnen worden geraakt en zij geen belang hebben bij de gevraagde vernietiging, aangezien een vernietiging een niet-bestaand of niet-veroorzaakt nadeel niet kan wegnemen.

A.12.3. Wat de grond van de zaak betreft moet in de eerste plaats worden geantwoord op de grief van de verzoekers die is afgeleid uit het verschil met de vroegere situatie. Onder verwijzing naar de rechtspraak van het Hof oordeelt de Vlaamse Regering dat het om niet vergelijkbare situaties gaat.

De kritiek op de ongelijkheid van behandeling die zou zijn ingevoerd tussen de Franstalige en de Nederlandstalige inwoners van de gemeenten van het arrondissement Halle-Vilvoorde mist feitelijke grondslag, aangezien de inwoners van dat arrondissement, zowel de Nederlands- als de Franssprekenden, identiek werden behandeld. Zij beschikken immers allen over het kiesrecht bij de verkiezing van de rechtstreeks verkozen leden van de te hunnen opzichte materieel en territoriaal bevoegde wetgevende vergaderingen (het federale Parlement en de Vlaamse Raad). Geen van hen beschikt over dat recht bij de verkiezing van te hunnen opzichte onbevoegde parlementaire organen.

De door de verzoekers aangeklaagde ongelijke behandeling van de Franstalige inwoners van het arrondissement Halle-Vilvoorde en de al dan niet Franstalige inwoners van het arrondissement Brussel-Hoofdstad doordat deze laatsten onrechtstreeks bijdragen tot de samenstelling van de Franse Gemeenschapsraad en de eersten dat niet kunnen, is in overeenstemming met het gelijkheidsbeginsel.

Het criterium van onderscheid is de woonplaats van de betrokken kiezers; het is pertinent voor de aan de hand daarvan doorgevoerde ongelijke behandeling : de Franse Gemeenschap is bevoegd in het arrondissement Brussel-Hoofdstad, zij is dit niet in het arrondissement Halle-Vilvoorde.

Dat al dan niet Nederlandstalige inwoners van het arrondissement Brussel-Hoofdstad, naar aanleiding van de verkiezing van de Raad van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, kunnen bijdragen tot de samenstelling van de Vlaamse Raad, is opnieuw verantwoord door de territoriale bevoegdheid van de betrokken parlementaire vergadering : net als de Franse Gemeenschapsraad is de Vlaamse Raad bevoegd te Brussel.

Dat de inwoners van het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad kunnen bijdragen tot de samenstelling van de Franse Gemeenschapsraad of de Vlaamse Raad, naar keuze, door op een Franstalige of Vlaamse lijst te stemmen bij de verkiezingen van de Raad van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, is eveneens door de territoriale bevoegdheid van de beide Gemeenschapsraden verantwoord : het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad is nu eenmaal een gemeenschappelijk grondgebied van de Franse, zowel als van de Vlaamse Gemeenschap.

Meer algemeen is elke ongelijke behandeling die in de bestreden bepalingen besloten ligt verantwoord, omdat voortaan aan de verkiezing van de onderscheiden volksvertegenwoordigende vergaderingen nog slechts kan worden deelgenomen door burgers die onderworpen zijn aan het gezag van het betrokken parlementaire orgaan.

De kritiek van de verzoekers op de bestreden bepalingen bestaat in werkelijkheid in een kritiek op het territorialiteitsbeginsel, dit is de territoriale bevoegdheidsverdeling tussen de onderscheiden gemeenschappen, waaraan de respectieve kieskringen voortaan overal beantwoorden. Die bevoegdheidsverdeling is echter door de Grondwet zelf bepaald, in de artikelen 127, 128 en 129, telkens § 2 (vroeger artikel 59*bis*, §§ 4 en 4*bis*), en het Hof kan bezwaarlijk artikelen van de Grondwet zelf aan de Grondwet toetsen.

De kritiek van de verzoekers op de ongelijke behandeling van de Nederlandstalige en de Franstalige leden van de Vlaamse Raad, doordat ze de eed moeten afleggen in het Nederlands, is niet ter zake dienend, omdat het door de verzoekers gehanteerde criterium van onderscheid, namelijk de moedertaal van de leden van de Vlaamse Raad, geen objectief criterium is en bovendien niet pertinent kan zijn voor het bepalen van de taal waarin in een parlementaire vergadering de eed moet worden afgelegd.

Het door de wetgever gehanteerde criterium daarentegen is de werkingstaal van de parlementaire vergadering, wat objectief en pertinent is en meteen de aan de hand daarvan doorgevoerde gelijke behandeling

verantwoordt.

Meteen is gezegd dat het gelijke toestanden zijn die gelijk werden behandeld : alle leden van de Vlaamse Raad moeten de eed afleggen in het Nederlands, en zij zijn allen verkozen door burgers die in het Nederlands door de Vlaamse Gemeenschap worden bestuurd.

Op dat stuk werd slechts een ongelijke behandeling doorgevoerd toen daartoe aanleiding bestond : in de Waalse Gewestraad, die ook bevoegd is in het Duitse taalgebied, en precies daarom, kunnen de leden die hun woonplaats hebben in dat taalgebied de eed in het Duits afleggen.

Ook de kritiek gesteund op artikel 3 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens mist volgens de Vlaamse Regering feitelijke grondslag.

De bestreden bepalingen verhinderen immers hoegenaamd niet dat de burgers vertegenwoordigd zouden zijn in enig parlementair orgaan van de federale Staat of van zijn deelstaten waaraan zij onderworpen zijn. Het recht van vertegenwoordiging in « de wetgevende macht » wordt derhalve aan geen enkele burger ontzegd.

Artikel 3 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens kent niemand het recht toe op de verkiezing van of de vertegenwoordiging in een wat hem betreft onbevoegde wetgevende macht.

Uiteindelijk oefenen de verzoekers met die grief opnieuw kritiek uit op het territorialiteitsbeginsel dat nochtans door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens uitdrukkelijk werd aanvaard als verantwoording, in het licht van artikel 3 van het Eerste Protocol, van de toenmalige samenstelling van de Vlaamse Raad en de Franse Gemeenschapsraad.

Ook het middel van de verzoekers afgeleid uit de schending van artikel 27 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten mist feitelijke grondslag.

Enerzijds verhindert immers geen van de bestreden bepalingen dat linguïstische minderheden in gelijk welk taalgebied in België « in gemeenschap met de andere leden van hun groep, hun eigen cultuur (...) beleven (...) of zich van hun eigen taal (...) bedienen ». Anderzijds kent artikel 27 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten hoegenaamd geen recht toe om op gelijk welke wijze, laat staan als kiezer of als verkozene, deel te nemen in enige gezagsuitoefening, laat staan in de uitoefening van het gezag door een te zijnen opzichte onbevoegde overheid, of om een taal naar keuze te gebruiken in de gezagsorganen waarvan hij deel uitmaakt, laat staan voor het afleggen van de eed.

Memorie van antwoord van de verzoekers

A.13.1. Met betrekking tot artikel 9, § 3, van de bijzondere wet van 16 juli 1993 kan men geen argument afleiden uit de omstandigheid dat de Franse Gemeenschap in beginsel niet bevoegd is ten aanzien van het administratief arrondissement Halle-Vilvoorde, om te betogen dat de verzoekers er geen belang bij hebben in de wetgevende vergadering van die instelling vertegenwoordigd te zijn.

Het is weliswaar juist dat de Franse Gemeenschap in beginsel niet rechtstreeks bevoegd is ten aanzien van de Franstalige inwoners van de gemeenten van het arrondissement Halle-Vilvoorde, maar men kan niet betwisten dat die inwoners er klaarblijkelijk belang bij hebben vertegenwoordigd te zijn in die instelling, die ermee is belast het beleid te bepalen in de aangelegenheden die nauw verwant zijn met hun culturele en linguïstische identiteit van Franstaligen.

Die Franstaligen wonen weliswaar in Vlaanderen, maar zij bezoeken Franstalige culturele inrichtingen en maken gebruik van allerlei voorzieningen die afhangen van de Franse Gemeenschap.

Thans, en tot de volgende verkiezingen, zijn de Franstaligen van het arrondissement Halle-Vilvoorde vertegenwoordigd in de Franse Gemeenschapsraad. Artikel 48 van de bijzondere wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur, dat de Franse Gemeenschapsraad toestaat rechtstreeks verkozen senatoren bij zijn werkzaamheden te betrekken, behoudt bovendien een mogelijkheid tot onrechtstreekse vertegenwoordiging van de Franstaligen uit de randgemeenten in die vergadering.

In tegenstelling tot hetgeen de tussenkomenende partij beweert, hebben de verzoekers dat verzoekschrift niet ingediend om de belangen te verdedigen « van een abstract bepaalde categorie burgers in het algemeen ». Zij verdedigen hun concrete belangen als Franstalige kiezers en verkozenen van het arrondissement Halle-Vilvoorde.

In dat verband kan niet worden geloofd dat hun situatie rechtstreeks en ongunstig wordt geraakt door de bepaling die hun het recht ontzegt in de Franse Gemeenschapsraad vertegenwoordigd te zijn, terwijl zij er tot dusver wel vertegenwoordigd waren.

De verzoekers hebben anderzijds zonder enige twijfel een rechtstreeks belang bij het betwisten van de verplichting, voor de Franstalige verkozenen, in de Vlaamse Raad de eed af te leggen in het Nederlands.

Tot slot, en in tegenstelling tot hetgeen de tussenkomenende partij betoogt, vloeit de uitsluiting van elke vertegenwoordiger van de verzoekers uit de Franse Gemeenschapsraad niet in eerste instantie voort uit de bepalingen tot regeling van de samenstelling van andere parlementen, en in dit geval van de Waalse Gewestraad en de Raad van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest.

Hetgeen de verzoekers betwisten is wel degelijk het feit dat de Franse Gemeenschapsraad, krachtens de aangevochten bepaling, uitsluitend is samengesteld uit verkozenen van de Raad van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en de Waalse Gewestraad, met uitsluiting van vertegenwoordigers van de Franstaligen van het arrondissement Halle-Vilvoorde.

A.13.2. In verband met het eerste middel moet allereerst worden herhaald dat de verzoekers het feit kritiseren dat de bestreden bepalingen hun een eigen vertegenwoordiging ontzeggen die de weerspiegeling is van hun linguïstische en culturele identiteit van Franstaligen, in een wetgevende vergadering die bevoegd is voor de aangelegenheden die nauw verwant zijn met die identiteit.

« De vrije meningsuiting van het volk bij het kiezen van de wetgevende macht » zal derhalve te hunnen aanzien niet zijn gewaarborgd in de wetgevende vergaderingen van de gemeenschappen, ondanks het voorschrift van artikel 3 van het Eerste Aanvullende Protocol bij het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.

Ook de artikelen 10 en 11 van de Grondwet zijn geschonden door de bestreden bepalingen. In zoverre die bepalingen immers de verzoekers het genot ontzeggen van een aan de Belgen gewaarborgde fundamentele vrijheid, vormen zij in ieder geval maatregelen die onevenredig zijn ten aanzien van de nagestreefde doelstellingen die er in bestaan de voorrang van het territorialiteitsbeginsel vast te leggen in de organisatie van alle Belgische deelentiteiten, met inbegrip van de gemeenschappen, enerzijds, en de eentalige gewesten op linguïstisch vlak homogeen te maken, anderzijds.

In tegenstelling tot hetgeen de tegenpartij en de tussenkomenende partij betogen, kan het verschil in behandeling dat tussen de Vlaamse minderheid in Brussel en de Franstalige minderheid in Halle-Vilvoorde wordt gemaakt ten aanzien van het genot van de fundamentele vrijheid die in het voormelde artikel 3 is vastgelegd, niet worden verantwoord op grond van de enkele omstandigheid dat « voortaan aan de (...) verkiezing van de onderscheiden volksvertegenwoordigende vergaderingen nog slechts kan worden deelgenomen door burgers die onderworpen zijn aan het gezag van het betrokken parlementair orgaan ».

De aangeklaagde discriminatie vloeit overigens niet rechtstreeks voort uit het beginsel van de territoriale verdeling van de bevoegdheden tussen de gemeenschappen, dat het Hof inderdaad niet vermag te beoordelen aangezien het uit de Grondwet zelf voortvloeit. Het is immers niet omdat de decreten van de Franse Gemeenschap alleen kracht van wet hebben in het eentalig Franse taalgebied en ten aanzien van sommige Brusselse instellingen dat de Franstaligen van Halle-Vilvoorde niet in de wetgevende vergadering van de Franse Gemeenschap vertegenwoordigd mogen zijn. Het beste bewijs daarvoor is dat dit thans wel het geval is.

Tot slot volstaat artikel 48 van de voormelde bijzondere wet van 16 juli 1993, dat de Franse Gemeenschapsraad de mogelijkheid biedt rechtstreeks verkozen senatoren bij zijn werkzaamheden te betrekken, niet om de vertegenwoordiging van de Franstaligen van het arrondissement Halle-Vilvoorde in die wetgevende vergadering te waarborgen. Enerzijds betreft het slechts een mogelijkheid waarvan de Franse Gemeenschapsraad niet verplicht is gebruik te maken, en anderzijds hebben de betrokken senatoren geen stemrecht in die wetgevende vergadering.

De bestreden bepalingen brengen een discriminatie teweeg tussen de Franstaligen en de Vlamingen van het arrondissement Halle-Vilvoorde. Alleen de laatstgenoemden genieten immers, in de Vlaamse Raad, een vertegenwoordiging die de weerspiegeling is van hun linguïstische en culturele identiteit, aangezien de eerstgenoemden, door de verplichting die hun wordt opgelegd om de eed af te leggen in het Nederlands, met de Vlaamse meerderheid van die vergadering worden gelijkgeschakeld en zij derhalve worden genegeerd in zoverre zij tot de Franstalige culturele minderheid behoren, terwijl het inzonderheid een wetgevende vergadering betreft die bevoegd is in culturele aangelegenheden.

Overigens vloeit de verplichting om de eed af te leggen in het Nederlands, in tegenstelling tot hetgeen de tegenpartij beweert, niet rechtstreeks voort uit artikel 4 van de Grondwet.

De verplichting om de eed af te leggen in het Nederlands houdt niet alleen verband met het gebruik van de talen. Het is in wezen de ontkenning van een specifiek karakter op linguïstisch en cultureel vlak in een wetgevende vergadering waarin dat specifieke karakter precies aan bod zou moeten kunnen komen, gelet op de soort aangelegenheden waarvoor die vergadering bevoegd is.

In tegenstelling tot hetgeen de tussenkomende partij betoogt, beweren de verzoekers niet dat de bestreden bepalingen discriminerend zijn alleen omdat zij inbreuk maken op de rechten die voorheen veilig werden gesteld door vroegere bepalingen die hun een vertegenwoordiging waarborgden in de Franse Gemeenschapsraad, en derhalve omdat zij een wijziging bevatten ten opzichte van de vroegere situatie.

De wetgeving vermag te evolueren, maar enkel in zoverre die wetswijzigingen geen afbreuk doen aan een fundamenteel recht, en wat meer is, aan een fundamenteel recht dat hun tot dusver werd toegekend.

De bestreden bepalingen vormen het eindpunt van een lange evolutie die tot doel had - weliswaar traag, maar zeker - het bestaan van de Franstaligen van het arrondissement Halle-Vilvoorde als linguïstische en culturele minderheid te negeren en hen ertoe aan te zetten zich zonder meer met de Vlaamse meerderheid van dat arrondissement te assimileren. Zelfs gesteld dat die twee bijkomende elementen van gedwongen culturele assimilatie, afzonderlijk beschouwd, aan kritiek zouden kunnen ontsnappen, *quod non*, dan nog dient te worden vastgesteld dat zij, wanneer zij in hun context worden geplaatst, hun ware aard tonen en dan ook strijdig moeten worden bevonden met de in het middel bedoelde grondwettelijke en verdragsbepalingen.

Bovendien blijkt de negatie van de rechten van de Franstalige minderheid van het arrondissement Halle-Vilvoorde des te duidelijker wanneer men de zopas beschreven context vergelijkt met de bescherming die de Vlaamse minderheid in Brussel geniet.

De vergelijking van de behandeling van die twee minderheden volstaat om het klaarblijkelijk onevenredige karakter van beide bestreden bepalingen aan te tonen.

A.13.3.1. Met betrekking tot het eerste onderdeel van het tweede middel wijzen de verzoekers erop, onder verwijzing naar de rechtspraak en de rechtsleer, dat artikel 27 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten rechtstreeks toepasselijk is in onze interne rechtsorde.

De Nederlandstalige inwoners van Brussel-Hoofdstad en de Franstalige inwoners van het arrondissement Halle-Vilvoorde zijn vergelijkbare categorieën van personen. Zij vormen immers twee erkende minderheden in twee naburige administratieve arrondissementen. Bovendien is de omvang van die minderheden vergelijkbaar.

Omtrent de omstandigheid dat de Franse Gemeenschapsraad geen enkele bevoegdheid zou uitoefenen ten aanzien van de Franstaligen uit de randgemeenten, in tegenstelling tot de Vlaamse Raad ten aanzien van de Brusselse Vlamingen, verwijzen de verzoekers naar hun vroeger uiteengezette argumenten.

In ieder geval schendt de in het eerste onderdeel van het middel gekritiseerde bepaling, ongeacht de verschillen tussen de situatie van de Nederlandstalige minderheid van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en die van de Franstalige minderheid van het arrondissement Halle-Vilvoorde, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet omdat zij, in zoverre zij de verzoekers het genot van een aan de Belgen gewaarborgde fundamentele vrijheid ontnemt, in ieder geval een maatregel vormt die onevenredig is ten aanzien van de nagestreefde doelstellingen (zie hierover *supra*, eerste middel).

In dat verband moet worden opgemerkt dat de tussenkomende partij zich ertoe beperkt te betogen dat artikel 27 van het voormelde Verdrag hoegenaamd geen recht toekent om deel te nemen aan enige gezagsuitoefening.

De verzoekers oordelen hunnerzijds dat het recht van de personen die behoren tot Franstalige minderheid van de randgemeenten om « in gemeenschap met de andere leden van hun groep, hun eigen cultuur te beleven », noodzakelijkerwijze het recht inhoudt, voor de leden van die minderheid, vertegenwoordigd te zijn in de instelling die bevoegd is om dat cultuurleven te organiseren en te regelen en waarin de andere leden van hun groep vertegenwoordigd zijn.

Artikel 27 beschermt eveneens de minderheden tegen alle activiteiten die hun bestaan of hun identiteit kunnen bedreigen en de ontwikkeling van hun eigen bijzondere kenmerken in de weg kunnen staan.

Zoals hiervoor is aangetoond, bestaat het doel van de bestreden bepalingen in de gedwongen culturele assimilatie van de Franstalige minderheid van het arrondissement Halle-Vilvoorde, namelijk in het verdwijnen ervan op korte of minder korte termijn.

In tegenstelling tot wat de tegenpartij betoogt, is de instelling die bevoegd is om het cultuurleven van de Franstaligen van de Brusselse randgemeenten te organiseren en te regelen, en waarin « de andere leden van hun groep » vertegenwoordigd zijn, uiteraard de Franse Gemeenschapsraad, en niet de Vlaamse Raad. In dat verband is het van geen enkel belang dat de normen van de Franse Gemeenschap in beginsel geen kracht van wet hebben op het grondgebied waar die minderheid woont.

Voor het overige zien de verzoekers niet in in welk opzicht hun vertegenwoordiging in de Franse Gemeenschapsraad een aantasting zou zijn van de grondwettelijk vastgelegde territoriale bevoegdheidsverdeling.

Artikel 48 van de voormelde bijzondere wet van 16 juli 1993, dat de Franse Gemeenschapsraad de mogelijkheid biedt rechtstreeks verkozen senatoren bij zijn werkzaamheden te betrekken, volstaat overigens niet om het recht van de Franstaligen van de randgemeenten om in die vergadering vertegenwoordigd te zijn, veilig te stellen, en dit om de redenen die hiervoor zijn uiteengezet.

A.13.3.2. In verband met het tweede onderdeel van het tweede middel wensen de verzoekers te beklemtonen dat de Duitstaligen in het Waalse Gewest, de Franstaligen van de randgemeenten in het Vlaamse Gewest en de Nederlandstaligen in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest wel degelijk vergelijkbare categorieën van personen zijn.

Het gaat immers om drie minderheden in hun respectieve gewesten, die bovendien alle drie erkend zijn en uit een niet onaanzienlijk aantal personen bestaan.

Ongeacht de objectieve verschillen die zouden kunnen bestaan tussen de respectieve situaties van die minderheden, schendt de in het eerste onderdeel van het middel aangevochten bepaling de artikelen 10 en 11 van de Grondwet omdat zij, in zoverre zij de verzoekers het genot van een aan de Belgen gewaarborgde fundamentele vrijheid ontzegt, een maatregel is die onevenredig is ten aanzien van de nagestreefde doelstellingen (zie hierover *supra*, eerste middel).

In dat verband moet worden opgemerkt dat de tussenkomende partij zich ertoe beperkt te betogen dat artikel 27 van het voormelde Verdrag aan de leden van een minderheid hoegenaamd geen recht toekent om hun taal te gebruiken « in de gezagsorganen ». Een dergelijke bewering is geenszins aangetoond; dat geldt *a fortiori* voor de loutere eedaflegging.

De verzoekers merken hunnerzijds op dat zij tevergeefs zoeken naar een spoor van een dergelijke beperking in de tekst van artikel 27, die in algemene bewoordingen stelt dat aan de personen die tot taalminderheden behoren, niet het recht kan worden ontzegd om hun eigen taal te gebruiken.

A.13.4. Met betrekking tot het derde middel verwijzen de verzoekers naar de bespreking die ze hiervoor reeds aan de daarin ontwikkelde argumenten hebben gewijd.

Zaak met rolnummer 651

Verzoekschrift

A.14.1. De bestreden bepalingen hebben betrekking op het behoud, en dus de niet-splitsing van de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde, voor de verkiezingen van Kamer en Senaat en voor de Europese verkiezingen.

De verzoekers voeren aan dat zij als inwoners en kiezers van hun respectieve administratieve arrondissementen en als potentiële kandidaten voor de verkiezingen van Kamer en Senaat en voor de Europese verkiezingen een rechtstreeks belang hebben bij de vernietiging van de aangevochten wetsbepalingen. Die bepalingen zijn immers deteminerend voor hun mogelijkheid om al dan niet voor bepaalde kandidaten uit een ander gewest, een andere gemeenschap, een ander taalgebied en een andere provincie te kiezen (belang als kiezer) en voor de mededinging die zij al dan niet zullen ondervinden van kandidaten uit een andere gemeenschap, een ander taalgebied, een ander gewest of een andere provincie en voor hun mogelijkheid om al dan niet stemmen te behalen in een andere gemeenschap, een ander taalgebied, een ander gewest of een andere provincie (belang als kandidaat).

A.14.2. Ten gronde is het verzoekschrift gericht tegen de indeling van het administratief arrondissement Halle-Vilvoorde bij de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde voor de verkiezing van de Kamer van volksvertegenwoordigers, van de rechtstreeks verkozen senatoren en van het Europees Parlement.

In ondergeschikte orde is het verzoekschrift ook gericht tegen de niet-opname van de administratieve arrondissementen Nijvel en Leuven bij de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde voor dezelfde verkiezingen.

A.14.3. Het eerste middel betreft de verkiezing van de Kamer van volksvertegenwoordigers.

In hoofdorde wordt de vernietiging gevorderd - wegens schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet (vroegere artikelen 6 en *6bis*) - van artikel 42 van de gewone wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur en van bijlage 4 bij de voormelde wet.

Bijkomend worden ook de artikelen 47, 55, 57, 66, 71, 74, 76, 80, 183, 184 en 189 van de wet van 16 juli 1993 aangevochten, in zoverre zij als gevolg van de hierboven bestreden bepalingen de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde voor de verkiezingen van de Kamer van volksvertegenwoordigers vermelden of het bestaan ervan bevestigen of nader uitwerken, alsmede « alle andere niet opgesomde bepalingen van de wet van 16 juli 1993 die impliciet of expliciet het bestaan van de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde bevestigen ».

De bestreden wetsbepalingen voegen het administratief arrondissement Halle-Vilvoorde, dat deel uitmaakt van het Nederlandse taalgebied, van het Vlaamse Gewest en van de provincie Vlaams-Brabant, samen tot één kieskring met het arrondissement Brussel-Hoofdstad, gelegen in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad dat buiten de provincie Vlaams-Brabant ligt en buiten het Vlaamse Gewest en dat geen deel uitmaakt van het homogeen Nederlandse taalgebied. Het arrondissement Leuven, gelegen in dezelfde provincie, hetzelfde gewest en hetzelfde taalgebied als het arrondissement Halle-Vilvoorde en het arrondissement Nijvel, gelegen in het Waalse Gewest en in het Franse taalgebied worden daarentegen niet samengevoegd met het tweetalige arrondissement Brussel-Hoofdstad.

In strijd met de grondwettelijke en administratiefrechtelijke indeling in gewesten, taalgebieden en provincies wordt aldus zonder objectieve en redelijke verantwoording een onderscheid ingevoerd tussen kiezers en kandidaten uit hetzelfde taalgebied, hetzelfde gewest en dezelfde provincie, door de enen wel en de anderen niet in te delen bij een tweetalige kieskring.

Halle-Vilvoorde is het enige administratief arrondissement dat tot één kieskring wordt samengevoegd met een administratief arrondissement dat niet tot hetzelfde gewest, niet tot hetzelfde taalgebied en niet tot dezelfde provincie behoort.

Kiezers uit het Vlaamse Gewest, uit het Nederlandse taalgebied, uit de provincie Vlaams-Brabant kunnen stemmen voor kandidaten uit een ander gewest, een ander taalgebied en een andere provincie, terwijl die mogelijkheid aan de andere kiezers uit hetzelfde taalgebied wordt onzegd.

De discriminatie speelt ook op het vlak van de kandidaten. Kandidaten uit Halle-Vilvoorde worden in hun

eigen gewest en taalgebied geconfronteerd met kandidaten uit een tweetalig gewest, terwijl dit voor kandidaten uit Leuven, Nijvel en uit andere gemeenten van het Vlaamse of Waalse land niet het geval is.

De bestreden indeling doet aldus een verschil in politieke rechten ontstaan tussen kiezers en kandidaten van eentalige taalgebieden, provincies en gewesten, naargelang van hun woonplaats. Doch opvallend daarbij is dat de extraterritoriale keuzemogelijkheid die aan de kiezers van het arrondissement Halle-Vilvoorde wordt toegekend, ontzegd wordt aan nochtans grondwettelijk en wettelijk erkende taalminderheden (bijvoorbeeld aan de Vlaamse kiezers uit Edingen of aan de Franstalige kiezers uit Mesen), maar wel toegekend wordt aan kiezers uit eentalige gemeenten (bijvoorbeeld Londerzeel).

Ten slotte kan de aanwezigheid van zes faciliteitengemeenten in het arrondissement Halle-Vilvoorde, grenzend aan het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad, ten deze geen rechtvaardiging vormen. Enerzijds zijn er tal van andere faciliteitengemeenten waar taalminderheden niet dezelfde politieke rechten hebben gekregen, terwijl anderzijds er ook *ad hoc* oplossingen mogelijk zijn voor faciliteitengemeenten (*cfr.* Voeren en Komen-Waasten).

A.14.4. Het tweede middel betreft de verkiezing van de Senaat en is in hoofdzaak gericht tegen artikel 43 van de gewone wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur. Bijkomend wordt de vernietiging gevorderd van de artikelen 47, 55, 57, 66, 71, 74, 76, 80, 183, 184 en 189 van de wet van 16 juli 1993, in zoverre zij de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde vermelden of het bestaan ervan bevestigen of nader uitwerken, en van alle andere niet opgesomde bepalingen van de wet van 16 juli 1993 die impliciet of expliciet het bestaan van de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde voor de Senaat bevestigen.

A.14.4.1. In een eerste onderdeel van het middel wordt aangevoerd dat de bestreden bepalingen strijdig zijn met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet (vroegere artikelen 6 en *6bis*). Voor de verkiezing van de Senaat wordt uitgegaan van twee kiescolleges : een Nederlands en een Frans.

De bestreden wetsbepalingen sluiten het administratief arrondissement Halle-Vilvoorde, dat behoort tot het Vlaamse Gewest, uit de Vlaamse kieskring, die nochtans bestaat uit alle andere arrondissementen die tot het Vlaamse Gewest behoren en voegen het samen tot één kieskring met het tweetalig administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad, dat behoort tot een ander gewest en een ander taalgebied, en waarvan de kiezers behoren tot het Nederlandse of het Franse kiescollege.

In ondergeschikte orde wordt aangevoerd dat de administratieve arrondissementen Nijvel en Leuven niet tot één kieskring worden samengevoegd met Brussel-Hoofdstad.

In strijd met de grondwettelijke en administratiefrechtelijke indeling in gewesten, taalgebieden, gemeenschappen en provincies wordt aldus zonder objectieve en redelijke verantwoording een onderscheid ingevoerd tussen kiezers en kandidaten uit hetzelfde taalgebied, hetzelfde gewest, dezelfde gemeenschap en dezelfde provincie, door de enen wel en de anderen niet in te delen bij een tweetalige kieskring, en door derhalve de enen wel en de anderen niet de mogelijkheid te geven te behoren tot een ander kiescollege dan dat van het eigen gewest, het eigen taalgebied, de eigen gemeenschap en de eigen provincie.

Voor de Senaatsverkiezingen druist de aangeklaagde discriminatie nog flagranter in tegen de Grondwet. Voor die verkiezingen wordt immers uitgegaan van twee kiescolleges en op basis van de grondwettelijke indeling in gemeenschappen, gewesten, taalgebieden en provincies, bestaat er voor het

administratief arrondissement Halle-Vilvoorde geen enkel aanknopingspunt om het onder te brengen in een kieskring waarvan de kiezers behoren tot het Nederlandse of het Franse kiescollege.

De door de aangevochten bepalingen ingevoerde regeling gaat zelfs nog verder dan het vroegere tweetalige kiesarrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde. Zij maakt in feite één groot Franstalig kiesarrondissement Wallonië-Brussel-Halle-Vilvoorde. Voor het eerst zullen Waalse kandidaat-senatoren stemmen kunnen halen in het Vlaamse Gewest, terwijl Vlaamse kandidaten geen stemmen zullen kunnen halen in Wallonië. Omgekeerd kunnen Franstaligen uit Halle-Vilvoorde stemmen voor senatoren van het Franse kiescollege, terwijl dezelfde rechten niet bestaan voor Franstaligen uit Leuven of elders in het Vlaamse Gewest noch voor Nederlandstaligen uit Nijvel of elders in het Waalse Gewest.

A.14.4.2. In een tweede onderdeel van het middel wordt aangevoerd dat de bestreden bepalingen, en inzonderheid artikel 74 van de gewone wet van 16 juli 1993 strijdig zijn met artikel 129 van de Grondwet (vroeger artikel 59bis, §§ 3 en 4) doordat ze voorschrijven dat de stemopnemingsbureaus en de kantonhoofdbureaus van de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde - en dus ook die welke gelegen zijn in Halle-Vilvoorde - bepaalde documenten in het Frans opstellen, terwijl, krachtens voormelde grondwetsbepaling, de federale gewone wetgever niet bevoegd is om in het Nederlandse taalgebied (waarin het arrondissement Halle-Vilvoorde gelegen is) het taalgebruik in bestuurszaken te regelen, en derhalve niet bevoegd is om het gebruik van een andere taal dan het Nederlands voor te schrijven.

Die bevoegdheid komt toe aan de Vlaamse Raad of aan de bijzondere wetgever (voor de gemeenten of groepen van gemeenten palend aan een ander taalgebied en waar de wet het gebruik van een andere taal dan die van het gebied waarin zij gelegen zijn voorschrijft of toelaat).

A.14.5. Het derde middel heeft betrekking op de verkiezing van het Europees Parlement, en heeft in hoofdorde betrekking op de artikelen 199 en 200 van de gewone wet van 16 juli 1993. Bijkomend wordt de vernietiging gevorderd van de artikelen 47, 55, 57, 66, 71, 74, 76, 80, 183, 184, 189, 201, 205, 207, 208, 209, 213 en 214 van de wet van 16 juli 1993, in zoverre zij als gevolg van de hierboven bestreden bepalingen de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde vermelden of het bestaan ervan bevestigen of nader uitwerken, en van alle andere niet opgesomde bepalingen van de wet van 16 juli 1993 die impliciet of expliciet het bestaan van de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde voor de Senaat bevestigen.

De aangevoerde grieven zijn volkomen gelijklopend met die welke zijn aangevoerd in het eerste onderdeel van het tweede middel, en er wordt verwezen naar die argumentatie.

Toegevoegd wordt dat de ongrondwettigheid en de discriminatie flagrant zijn, vermits de Europese verkiezingen precies gebeuren op basis van de gemeenschappen.

Memorie van de Ministerraad

A.15.1. Voorafgaandelijk wordt de specifieke situatie van het tweetalige kiesarrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde in de algehele context van de institutionele hervormingen geschetst.

De specifieke regeling die werd uitgewerkt voor het kiesarrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde hangt nauw samen met de progressieve omvorming van de Belgische Staat naar een pluricentrale, federale staatsstructuur. Die geleidelijke evolutie is ingegeven door de zorg om een harmonieuze coëxistentie te bewerkstelligen van de twee grote gemeenschappen van het land, de Vlaamse en de Franse Gemeenschap. Dit leidde tot de erkenning van taalgebieden, gepaard gaande met de bescherming van de taalminderheden. De specifieke situatie voor het kiesarrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde hangt nauw samen met de situatie van de zes randgemeenten.

A.15.2. Wat de ontvankelijkheid van het beroep tot vernietiging betreft, moet worden opgemerkt dat de verzoekers niet doen blijken van het rechtens vereiste belang, voor zover de bestreden bepalingen betrekking hebben op de verkiezing van de Senaat en het Europees Parlement, doordat ze niet aantonen dat ze rechtstreeks of ongunstig kunnen worden geraakt in hun hoedanigheid van kiezer of van kandidaat door het behoud van het tweetalige kiesarrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde.

Overeenkomstig artikel 67, § 1, 1°, van de Grondwet (vroeger artikel 53), is immers het aantal senatoren gekozen door het Nederlandse kiescollege onveranderlijk op vijftientig vastgesteld, terwijl het aantal Europese

parlementsleden die worden gekozen door het Nederlandse kiescollege onveranderlijk is vastgesteld op veertien door de wet van 23 maart 1989 betreffende de verkiezing van het Europees Parlement.

De splitsing van het kiesarrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde zou bijgevolg volkomen neutraal zijn ten aanzien van de verzoekers in hun hoedanigheid van Nederlandstalig kiezer of van Nederlandstalig kandidaat voor de Senaat en voor het Europees Parlement.

De verzoekers die geen woonplaats hebben hetzij in het administratief arrondissement Halle-Vilvoorde, hetzij in de administratieve arrondissementen Leuven of Nijvel, tonen bovendien niet aan dat hun actief of passief stemrecht rechtstreeks en ongunstig zou worden aangetast door de bestreden bepalingen.

Zij tonen, meer in het bijzonder, niet aan dat hun actief of passief kiesrecht gunstig zou worden beïnvloed indien hetzij de normen waardoor het administratief arrondissement Halle-Vilvoorde deel uitmaakt van de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde, hetzij de normen die Nijvel en Leuven als van de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde onderscheiden kieskringen vestigen, zouden worden vernietigd.

A.15.3. Met betrekking tot het eerste middel moet worden opgemerkt dat de arrondissementen Nijvel en Leuven, enerzijds, en het arrondissement Halle-Vilvoorde, anderzijds, zich niet in vergelijkbare situaties bevinden. De aanwezigheid van een substantiële Franstalige minderheid in de zes randgemeenten, waarvoor een bijzonder statuut werd uitgewerkt en die deel uitmaken van het arrondissement Halle-Vilvoorde, verklaart de specifieke regeling ten aanzien van dat arrondissement. Die linguïstisch-communautaire factor ontbreekt of is in ieder geval in veel mindere mate aanwezig in de arrondissementen Nijvel en Leuven.

Voorts wordt beklemtoond dat geen enkele grondwetsbepaling noch expliciet noch impliciet de splitsing oplegt van het kiesarrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde. De verzoekers beperken zich tot de verwijzing naar « de territoriale indeling van het Rijk in provincies, taalgebieden en gewesten » zonder aanduiding van concrete grondwetsbepalingen en vragen aldus dat het Hof zou overgaan tot een opportuniteitscontrole, waartoe het Hof niet bevoegd is.

De samenvoeging van het arrondissement Halle-Vilvoorde met het arrondissement Brussel moet worden gesitueerd in het algehele federaliseringsproces dat het Koninkrijk onderging op basis van een ingewikkeld schema van « checks and balances », waarvan de problematiek Halle-Vilvoorde slechts één enkel onderdeel uitmaakt. De bestreden regeling maakt aldus deel uit van « een complex geheel van regels » die ertoe strekken een algeheel evenwicht te bewerkstelligen tussen de gemeenschappen en de gewesten van het Koninkrijk, dit met het oog op een harmonieuze coëxistentie. Het door de verzoekers betwiste verschil in behandeling streeft bijgevolg een wettig doel na. Het kan daarenboven redelijkerwijze worden aangezien als niet-onevenredig met het door de wetgever nagestreefde doel, rekening houdend met de specifieke situatie van het arrondissement Halle-Vilvoorde. Ten deze betwist de Ministerraad ten stelligste de bewering van de verzoekers dat de zes randgemeenten die aan het arrondissement Halle-Vilvoorde zijn bijzonder karakter verlenen, zich in geen enkel opzicht zouden onderscheiden van de overige faciliteitengemeenten van het land.

A.15.4.1. Ten aanzien van het eerste onderdeel van het tweede middel, wordt verwezen naar de argumentatie die reeds ter weerlegging van het eerste middel werd aangevoerd en die geacht moet worden hier integraal te zijn overgenomen.

A.15.4.2. Wat het tweede onderdeel van het middel betreft, vallen kiesverrichtingen onder het begrip « bestuurszaken » als bedoeld in artikel 129, § 1, van de Grondwet (vroeger artikel 59bis). Voor het gebruik van de talen in de gemeenten van de Brusselse kieskring die gelegen zijn in het Nederlandse taalgebied, is bijgevolg uitsluitend de Vlaamse Gemeenschap bevoegd, behalve voor de gemeenten met een bijzonder statuut zoals aangeduid in die grondwetsbepaling, waarvoor uitsluitend de federale wetgever bevoegd blijft.

Het middel mist evenwel feitelijke grondslag.

In tegenstelling tot wat de verzoekers voorhouden, wijzigen de bestreden wetsbepalingen geenszins de regeling met betrekking tot het gebruik van de talen in de eentalige gemeenten van het administratief arrondissement Halle-Vilvoorde. De bestreden wetsbepalingen kunnen niet worden afgezonderd van de bepaling van artikel 66 van de wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur, waarbij artikel 128 van het Kieswetboek werd vervangen. Paragraaf 5 van het aldus vervangen artikel 128 schrijft voor dat « wanneer een kieskanton is samengesteld uit gemeenten met verschillend taalstelsel, (...) de stembiljetten eentalig (zijn) in de eentalige gemeenten en tweetalig in de andere ». Hieruit volgt dat de federale wetgever geenszins de bestaande wetgeving op het gebruik van de talen in bestuurszaken heeft willen wijzigen in de gemeenten van het Nederlandse taalgebied die geen bijzonder taalstatuut hebben.

A.15.5. Wat ten slotte het derde middel betreft kan worden verwezen naar de argumentatie aangevoerd ter weerlegging van de eerste twee middelen.

Memorie van de Vlaamse Regering

A.16.1. De Vlaamse Regering gaat slechts in op het beroep tot vernietiging in zoverre het betrekking heeft op de artikelen 57, 66, 74, 76, 208, 209 en 214 van de gewone wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur en slechts in zoverre die bepalingen, zoals aangevoerd in het tweede onderdeel van het tweede middel, een schending inhouden van artikel 129 van de Grondwet (vroeger artikel 59bis).

De Vlaamse Regering oordeelt dat het middel gegrond is.

Met de aangehaalde bepalingen, die bij gewone meerderheid werden aangenomen, wordt het gebruik der talen geregeld voor kiesverrichtingen, wat een vorm van bestuurszaken is.

Enerzijds is dat gebeurd voor de gemeenten zonder bijzonder taalstatuut van het Nederlandse of het Franse taalgebied, wat krachtens artikel 129, § 1, 1°, en § 2, van de Grondwet (vroeger artikel 59bis, § 3, 1°, en § 4, tweede lid), tot de exclusieve bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap, respectievelijk de Franse Gemeenschap, behoort.

Anderzijds werd dat taalgebruik geregeld voor gemeenten of groepen van gemeenten die deel uitmaken van het Nederlandse of het Franse taalgebied, die palen aan een ander taalgebied en waar de wet het gebruik van een andere taal dan die van het gebied waarin zij gelegen zijn, voorschrijft of toelaat. Krachtens artikel 129, § 2, van de Grondwet (vroeger artikel 59bis, § 4, tweede lid), behoort de regeling van het gebruik der talen in bestuurszaken in die gemeenten niet tot de bevoegdheid van de Vlaamse of de Franse Gemeenschap, zodat de federale wetgever hieromtrent residuair bevoegd is, doch naar luid van artikel 129, § 2, eerste streepje, tweede zin, van de Grondwet (vroeger artikel 59bis, § 4, tweede lid, eerste streepje, tweede zin), kan in de bepalingen betreffende het gebruik der talen in bestuurszaken voor die gemeenten geen verandering worden aangebracht dan met de in artikel 4, laatste lid, van de Grondwet (vroeger artikel 1, laatste lid), bedoelde bijzondere meerderheid.

Voor zover nodig, indien de middelen van de verzoekers onvoldoende ruim mochten zijn geformuleerd om al die bevoegdheidsoverschrijdingen te omvatten, wordt een nieuw middel aangevoerd, met toepassing van artikel 85, tweede lid, van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

Alleszins wat betreft de gemeenten zonder bijzonder taalstatuut van het Nederlandse en het Franse taalgebied, waarvoor het gebruik der talen in bestuurszaken tot de bevoegdheid van de Vlaamse, respectievelijk de Franse Gemeenschap behoort, heeft het geen belang of met de bestreden bepalingen nieuwe regelingen werden ingevoerd, dat wil zeggen verandering werd gebracht in de bestaande regelingen, dan wel of de bestaande regelingen werden overgenomen, aangezien er hoe dan ook opnieuw werd gelegitimeerd door een onbevoegde wetgever, wat volstaat voor een bevoegdheidsoverschrijding.

A.16.2. Ten slotte komt het de Vlaamse Regering voor dat de gevolgen van de te vernietigen bepalingen kunnen worden gehandhaafd, hetzij definitief, hetzij tot wanneer de bijzondere wetgever en de betrokken gemeenschappen, respectievelijk bij bijzondere wet, decreet en/of samenwerkingsakkoord, in de leemten zullen hebben voorzien die ten gevolge van de vernietiging zullen zijn ontstaan.

Memorie van antwoord van de verzoekers

A.17.1. In de algemene beschouwingen die de Ministerraad wijdt aan de situatie van het kiesarrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde in de algehele context van de institutionele hervormingen zijn een aantal elementen onjuist weergegeven of in een verkeerde context gesitueerd.

Terwijl de Ministerraad het beginsel verdedigt dat - wat de samenstelling van de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde betreft - verscheidene administratieve arrondissementen kunnen worden samengevoegd, wordt niet geantwoord op de kritiek van de verzoekers, die niet gericht is op het loutere feit dat verscheidene administratieve arrondissementen in één enkele kieskring worden samengevoegd, doch wel en uitsluitend gericht is tegen het feit dat een kieskring wordt samengesteld uit administratieve arrondissementen die behoren tot én een verschillend gewest, én een verschillend taalgebied én een verschillende provincie. Een dergelijke samenstelling van kieskringen heeft tot gevolg dat het Franse kiescollege zich -voor de Europese en Senaatsverkiezingen - uitstrekt tot een deel van het eentalig Nederlandse taalgebied en haaks staat op de voltooiing van de staatsvorming die van België een « federale Staat » (artikel 1 van de Grondwet) heeft gemaakt, samengesteld uit drie gemeenschappen, drie gewesten, vier taalgebieden en tien provincies, waarbij de laatste tweetalige provincie Brabant gesplitst werd in de provincies Vlaams-Brabant en Waals-Brabant (met een bijzondere regeling voor Brussel).

De Ministerraad wijst er niet ten onrechte op dat het statuut van de zes randgemeenten met speciale regeling niet identiek is aan het statuut van andere gemeenten met een bijzondere taalregeling. Het verschil in statuut is evenwel niet van die aard dat - wat de samenstelling van de kieskringen betreft - aan de verschillende categorieën van gemeenten met een speciaal taalstatuut onderling en ten aanzien van de gemeenten die in hetzelfde taalgebied, hetzelfde gewest en dezelfde provincie gelegen zijn, een verschillende behandeling wordt verleend.

De opmerking van de Ministerraad dat, overeenkomstig artikel 42 van de Grondwet (vroeger artikel 32), de leden van beide Kamers de Natie vertegenwoordigen en niet enkel degenen die hen hebben verkozen, is evenmin pertinent. De omstandigheid dat de verkozenen de Natie vertegenwoordigen doet immers geen afbreuk aan het feit dat zowel de kamerleden als de senatoren worden ingedeeld in taalgroepen en dat die taalgroepen bijzondere taken en rechten hebben, uiteraard ter bescherming van hun respectieve gemeenschap. Hoe dan ook kan de grondwettelijke vertegenwoordiging van de Natie niet rechtvaardigen dat uitsluitend in het Nederlandse taalgebied ook kan worden gekozen voor kandidaten uit een ander taalgebied die dan -op grond van de grondwettelijk bepaalde beschermingsprocedures - kunnen opkomen voor de belangen van de Franstaligen, terwijl in het Franse taalgebied niet kan worden gekozen voor kandidaten uit het Nederlandse taalgebied.

A.17.2. De Ministerraad werpt ten onrechte een exceptie op met betrekking tot het belang van de verzoekers.

De verzoekers hebben belang als kandidaat.

Door de veel grotere concurrentie die de mogelijkheid voor de kiezer om bij de verkiezing van de Senaat en de Europese verkiezingen tot het Nederlandse of het Franse kiescollege te behoren, met zich meebrengt, worden de kansen om stemmen te halen en dus om verkozen te worden ongunstig beïnvloed.

De omstandigheid dat, voor de Europese en de Senaatsverkiezingen, het aantal door het Nederlandse kiescollege te verkiezen kandidaten vooraf is vastgesteld, is niet relevant. Een Nederlandstalige kandidaat heeft er immers niet zozeer belang bij dat een welbepaald aantal personen door het Nederlandse kiescollege wordt verkozen, maar wel dat hij of zij wordt verkozen en daarvoor is het behaalde aantal stemmen doorslaggevend.

Als kandidaat voor de Europese of de Senaatsverkiezingen genieten de verzoekers bovendien niet het voordeel om door kiezers in het Franse taalgebied te worden verkozen, dit in tegenstelling met de kandidaten die voor het Franse kiescollege opkomen en die wel stemmen kunnen behalen in de gemeenten die tot de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde behoren en eveneens deel uitmaken van het Nederlandse taalgebied, het Vlaamse

Gewest en de provincie Vlaams-Brabant.

Het voorgaande is ook van toepassing op de verkiezingen voor de Kamer, doch met dit verschil dat de kandidaten in het eentalige Nederlandse gebied - in tegenstelling tot de andere kandidaten in eentalige gebieden - af te rekenen zullen hebben met Franstalige kandidaten uit het tweetalige gebied Brussel.

De verzoekers hebben ook belang als kiezer doordat ze in die hoedanigheid een verminderd kiesrecht hebben ten aanzien van de kiezers die in Halle-Vilvoorde en Brussel-Hoofdstad wonen. Zij kunnen als inwoners van een eentalig gebied maar voor kandidaten uit één gemeenschap stemmen, terwijl de kiezers uit Halle-Vilvoorde, nochtans ook een eentalig gebied, wel een dubbele keuzemogelijkheid wordt geboden.

A.17.3.1. Het eerste middel wordt door de Ministerraad op onjuiste wijze weergegeven. Het middel afgeleid uit de schending van het gelijkheidsbeginsel is in hoofdorde immers niet gesteund op het feit dat het administratief arrondissement Halle-Vilvoorde in één kieskring wordt samengevoegd met het arrondissement Brussel-Hoofdstad, terwijl dit niet het geval is voor de arrondissementen Leuven en Nijvel.

Het middel houdt in hoofdorde wel voor dat de wijze van samenstelling van de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde, waarin zowel voor kandidaten van het Nederlandse taalgebied als van het tweetalige gebied Brussel kan worden gekozen, zonder objectieve en redelijke verantwoording een onderscheid invoert tussen kiezers en kandidaten uit hetzelfde taalgebied, hetzelfde gewest en dezelfde provincie. Binnen het Nederlandse taalgebied, binnen het Vlaamse Gewest en binnen dezelfde eentalige provincie Vlaams-Brabant, kan immers enkel een bepaalde categorie personen, namelijk zij die woonachtig zijn in het arrondissement Halle-Vilvoorde, stemmen voor, respectievelijk gekozen worden door personen woonachtig in het tweetalige arrondissement Brussel-Hoofdstad. De personen die woonachtig zijn in het administratief arrondissement Halle-Vilvoorde zijn namelijk de enige categorie inwoners die wonen in een eentalig taalgebied, in een eentalige provincie en in een eentalig gewest en die toch deel uitmaken van een tweetalige kieskring.

Voor het overige zijn de kieskringen samengesteld met inachtneming van de indeling van het land in taalgebieden, gewesten en provincies.

A.17.3.2. Op grond van het eerste middel moet ervan worden uitgegaan dat indien het bestaan van een tweetalige kieskring in een gebied rond Brussel-Hoofdstad in het unitaire België als overblijfsel van het vroegere administratief arrondissement Brussel een louter feitelijk gegeven was, het voortbestaan ervan niet meer te rechtvaardigen is na een definitieve omvorming van het land in een federale Staat en de indeling van het administratief arrondissement Halle-Vilvoorde in een eentalig taalgebied, een eentalig gewest en een eentalige provincie.

De omstandigheid dat de bestreden wetsbepalingen een ongelijkheid van behandeling instellen tussen gemeenten die in een taalhomogeen gebied, een taalhomogeen gewest en een taalhomogene provincie gelegen zijn, wordt door de Ministerraad niet betwist. Er kan overigens moeilijk worden ontkend dat enkel ten nadele van het Nederlandse taalgebied en derhalve van Vlaamse kandidaten en kiezers wordt afgeweken van een samenstelling van kieskringen die de indeling in taalgebieden, gewesten en provincies in acht neemt, met als gevolg dat alleen in (een deel van) het Nederlandse taalgebied kan worden gestemd voor volksvertegenwoordigers die zich tot de Franse taalgroep van de Kamer zullen bekennen en daar de belangen van hun taalgemeenschap zullen verdedigen.

A.17.3.3. De Ministerraad houdt voor dat - gelet op de aanwezigheid van de randgemeenten - de situatie van het administratief arrondissement Halle-Vilvoorde niet geheel vergelijkbaar is met de situatie van andere arrondissementen die in een eentalig taalgebied, een eentalig gewest en een eentalige provincie zijn gelegen.

Terwijl de indeling van de kieskringen elders gebeurt op grond van de indeling van het land in gewesten, taalgebieden en provincies, is het loutere feit dat in bepaalde gemeenten, gelegen in een eentalig taalgebied, een eentalig gewest en een eentalige provincie, ten behoeve van anderstaligen welbepaalde faciliteiten in het taalgebruik met het bestuur zijn erkend, geen objectief en redelijk element om die eentalige gebieden in een tweetalige kieskring in te delen. Wat de indeling in kieskringen betreft, is het bestaan van gemeenten met een speciale taalregeling in de verhouding tussen het bestuur en de burger geen relevant, objectief en redelijk onderscheidingscriterium.

Dit blijkt overigens ook uit het feit dat het bestaan van een speciale taalregeling in andere gemeenten dan de

randgemeenten in het algemeen niet heeft geleid tot de vorming van tweetalige kieskringen.

A.17.3.4. Zelfs wanneer er een objectieve en redelijke verantwoording zou bestaan om, wat betreft de samenstelling van de kieskringen, rekening te houden met de specifieke situatie van de randgemeenten, dan nog is het besluit onvermijdelijk dat de doelstellingen, de aangewende middelen om die doelstellingen te bereiken, en de gevolgen van de bestreden wettelijke bepalingen niet in een redelijk verband met elkaar staan.

In casu komt de getroffen regeling er immers op neer dat vanwege het statuut van een beperkt aantal randgemeenten die samen 67.048 inwoners tellen, meteen een halve provincie met een bevolkingsaantal van 543.831 inwoners aan een bijzondere regeling wordt onderworpen.

Er is dus kennelijk een wanverhouding tussen het aangevoerde doel (tegemoetkoming aan Franstalige inwoners uit een beperkt aantal randgemeenten) en de uitgewerkte regeling (onderwerping van meer dan 543.000 inwoners uit een eentalig gebied aan een tweetalige regeling).

A.17.3.5. De Ministerraad poogt de bestreden wetsbepalingen ook nog te rechtvaardigen in het licht van « de beveiliging van een hoger openbaar belang », namelijk het bewerkstelligen van een algeheel evenwicht tussen de gemeenschappen en de gewesten, dit met het oog op een harmonieuze coëxistentie. Uit de parlementaire voorbereiding blijkt evenwel niet dat de samenstelling van de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde als compromis werd aanvaard in het streven naar een harmonieuze coëxistentie. Integendeel werd het behoud van een tweetalige kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde - zonder enige toelichting of verantwoording - voorgesteld als een van de elementen van het zogenaamde Sint-Michielsakkoord (zie *Gedr. St.*, Kamer, 1992-1993, nr. 897-1, p. 22). De vaststelling van de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde komt aldus niet naar voren als bewuste en evenwichtige oplossing in het licht van de beveiliging van een hoger openbaar belang.

Zelfs indien een dergelijk belang zou kunnen worden aangevoerd, is in elk geval vereist dat de bestreden maatregelen niet onevenredig zijn met het nagestreefde doel. Dit zou het geval zijn wanneer het handhaven van een openbaar belang zou worden betracht ten koste van een miskening van de grondbeginselen van de Belgische rechtsorde (arrest nr. 18/90 overw. B.9.2). Daarbij is uiteraard en in de

eerste plaats rekening te houden met « de fundamentele regels en de politieke evolutie van een land » (arrest nr. 26/90, overw. 6.B.7).

A.17.3.6. In dat verband dient in aanmerking te worden genomen dat het *in casu* niet gaat om een gelegenheidswet, in tegenstelling tot de reglementering van de Europese verkiezingen van 1984 en 1989. Er wordt verwezen naar de parlementaire voorbereiding van de wet van 23 maart 1989, waar een definitieve oplossing voor Brussel-Halle-Vilvoorde in het vooruitzicht werd gesteld. Er kan evenmin worden voorgehouden dat bij de beoordeling van de grondwettigheid van de bestreden bepalingen rekening moet worden gehouden met de aan de gang zijnde hervorming van de Staat. De bijzondere wet en de gewone wet van 16 juli 1993 worden immers uitdrukkelijk voorgesteld als een eindfase van de staatshervorming, zoals ook blijkt uit de gecoördineerde Grondwet van 17 februari 1994.

A.17.3.7. De loutere omstandigheid dat een bepaalde regeling zou voortspruiten uit een ingewikkeld compromis waarvoor de vereiste meerderheid kon worden gevonden, kan op zichzelf geen rechtvaardiging vormen voor een discriminerende regeling. Anders zou het toetsingsrecht van het Hof in communautair gevoelige kwesties voor niet bestaande moeten worden gehouden, vermits het gaat om wetten die noodzakelijkerwijs op een -doorgaans ingewikkeld- compromis berusten. De bestreden regels die een communautair evenwicht zouden bezegelen dienen evenwel minstens in overeenstemming te zijn met de grondbeginselen van de Belgische rechtsorde.

Dit is *in casu* geenszins het geval. Terwijl de Ministerraad verwijst naar het historisch gegeven van het kiesarrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde, staat vast dat de institutionele evolutie van het arrondissement Halle-Vilvoorde én van de zes randgemeenten steeds verder is gegaan in de richting van een volledige integratie in het Nederlandse taalgebied en het Vlaamse Gewest. De oprichting van de provincie Vlaams-Brabant vormt het sluitstuk van die in de jaren zestig ingeluide ontwikkeling. De aansluiting van de gemeenten die behoren tot het eentalig arrondissement Halle-Vilvoorde bij de tweetalige kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde gaat daar lijnrecht tegen in.

A.17.3.8. Tot slot dient erop gewezen te worden dat, zelfs indien de wetgever ten behoeve van de Franstalige inwoners van de randgemeenten vermocht te voorzien in de mogelijkheid om te stemmen voor leden die tot de Franse taalgroep in de Kamer zullen behoren -*quod non* volgens verzoekers -, die doelstelling had kunnen worden bewerkstelligd zonder dat de randgemeenten als één geheel, laat staan samen met bijna dertig andere gemeenten die deel uitmaken van het eentalig administratief arrondissement Halle-Vilvoorde, volledig in een tweetalige kieskring hadden moeten worden opgenomen. In dat verband kan worden verwezen naar de kiesregeling voor de andere gemeenten met bijzonder taalstatuut.

A.17.4.1. Het eerste onderdeel van het tweede middel heeft betrekking op de indeling in kieskringen voor de Senaatsverkiezingen.

Door de bestreden bepalingen wordt een belangrijk onderscheid ingevoerd tussen kandidaten voor het Nederlandse en het Franse kiescollege : de eersten hebben in een aanzienlijk deel van hun taalgebied een vergrote concurrentie te duchten, terwijl de tweeden daar niet aan blootgesteld zijn. De tweeden genieten buiten hun taalgebied een aanzienlijke uitbreiding van hun kiezerspotentieel, terwijl de eersten daarvan verstoken blijven. Voor die onderscheiden behandeling kan geen enkele objectieve en redelijke verantwoording worden aangevoerd.

Waar de Ministerraad verwijst naar de ten aanzien van het eerste middel aangevoerde argumentatie, wensen ook de verzoekers in hoofdzaak te verwijzen naar hun algemene toelichting en hun uiteenzetting betreffende het eerste middel.

De verzoekers onderstrepen dat de gevolgen van de ongelijke behandeling bij de verkiezingen voor de Senaat veel verregaander zijn dan ten aanzien van de verkiezingen voor de Kamer.

Bij de verkiezingen voor de Senaat bestaan er immers slechts twee kiescolleges, een Nederlands en een Frans. De drie kieskringen vallen geheel samen met de indeling in gewesten. Alleen het administratief arrondissement Halle-Vilvoorde, gelegen in het Vlaamse Gewest, in het eentalig Nederlandse taalgebied en in de eentalige provincie Vlaams-Brabant, wordt uit de Vlaamse kieskring gestoten om samen met het arrondissement Brussel-Hoofdstad een afzonderlijke kieskring te vormen waarvan de inwoners vrij kunnen kiezen om te behoren tot hetzij het Nederlandse kiescollege, hetzij het Franse kiescollege. De inwoners van het eentalige arrondisse-

ment Halle-Vilvoorde worden dus geheel gelijkgeschakeld met die van het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad waar, maar met reden, de keuze bestaat om deel uit te maken van hetzij het Franse kiescollege, hetzij het Nederlandse kiescollege.

De indeling in slechts twee kiescolleges op basis van de indeling in eentalige gewesten, wordt dus alleen ten nadele van het Vlaamse Gewest doorkruist door het feit dat inwoners van de gemeenten die gelegen zijn in het administratief arrondissement Halle-Vilvoorde (Vlaams Gewest; Nederlands taalgebied; provincie Vlaams-Brabant) toch kunnen kiezen om te behoren tot het Franse kiescollege.

Terwijl voor de Kamerverkiezingen de indeling van het administratief arrondissement Halle-Vilvoorde in haar draagwijdte en gevolgen beperkt blijft doordat enkel de kandidaten die zich aan het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad voorstellen ook in het eentalige gebied Halle-Vilvoorde verkiesbaar zijn, gaat het bij de verkiezingen voor de Senaat om gevallen waar kandidaten die zich voorstellen in het Waalse Gewest (in het eentalige Franse en Duitse taalgebied) ook stemmen kunnen behalen in het eentalig Nederlandse taalgebied. Concreet kan een kandidaat uit Luik ook stemmen behalen, niet alleen bij kiezers die woonachtig zijn in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad, zelfs niet alleen bij kiezers die woonachtig zijn in de randgemeenten, maar ook bij kiezers die wonen in gemeenten die gelegen zijn in Vlaams-Brabant en waar niet in faciliteiten is voorzien.

Een dergelijke indeling van de kieskringen, die tot gevolg heeft dat het Franse kiescollege ook een deel van het Nederlandse taalgebied bestrijkt, is manifest onverenigbaar met de grondwettelijke indeling van België in gemeenschappen, gewesten, taalgebieden en provincies.

Ook voor de Kamerverkiezingen blijkt opnieuw dat de ongelijke behandeling van de inwoners van een deel van het Nederlandse taalgebied - zelfs voor zover het bestaan van een objectief en redelijk verantwoord onderscheid zou worden aangenomen wat de zes randgemeenten betreft - in haar omvang en gevolgen redelijkerwijze niet geacht kan worden in een redelijke verhouding te staan tot het beweerdelijk beoogde doel.

A.17.4.2. Wat het tweede onderdeel van het tweede middel betreft wensen de verzoekers te verwijzen naar hetgeen in dat verband in de memorie van de Vlaamse Regering is gesteld.

Daaraan dient te worden toegevoegd dat de verwijzing van de Ministerraad naar het arrest nr. 26/90 van 14 juli 1990 niet opgaat. In die zaak werd een soortgelijk middel immers verworpen door verwijzing naar het op dat ogenblik bestaande - en niet aangevochten - artikel 128 van het Kieswetboek. Die rechtvaardiging kan thans niet meer worden aangenomen vermits dat artikel 128 werd vervangen door artikel 66 van de gewone wet van 16 juli 1993 en laatstgenoemd artikel thans uitdrukkelijk wordt bestreden.

A.17.5.1. Inzake het derde middel verwijzen de verzoekers naar de algemene toelichting en naar de uiteenzetting bij het eerste middel en bij het eerste onderdeel van het tweede middel.

A.17.5.2. Daaraan dient te worden toegevoegd dat enkel vreemdelingen die zich in het eentalige arrondissement Halle-Vilvoorde vestigen en er stemrecht verkrijgen (wat reeds het geval is voor de EU-onderdanen bij de verkiezingen voor het Europees Parlement), zich verplicht zullen zien om te beslissen deel uit te maken van hetzij het Franse, hetzij het Nederlandse kiescollege en aldus verplicht worden stelling te nemen in een communautaire kwestie. Vreemdelingen die zich in gelijk welk ander eentalig taalgebied vestigen, zien zich niet tot een dergelijke gemeenschapskeuze verplicht.

Daarenboven wordt voor de berekening van de toekomstige zetelverdeling over het Nederlandse en het Franse kiescollege, het administratief arrondissement Halle-Vilvoorde - dat geen deel uitmaakt van de Vlaamse kieskring - wel geacht integraal deel uit te maken van het Nederlandse kiescollege (artikel 200 van de bestreden wet). De omstandigheid dat de inwoners van Halle-Vilvoorde weliswaar kunnen opteren om deel uit te maken van het Franse kiescollege belet dus niet dat zij voor de berekening van de zetelverdeling geacht worden deel uit te maken van het Nederlandse kiescollege.

De Ministerraad verwijst ook nog naar de verwerping van een soortgelijk middel in het arrest nr. 26/90 van 14 juli 1990. De verwerping van dat middel was evenwel gesteund op het feit dat de wet van 23 maart 1989 enkel verwees naar de kiesomschrijvingen « die bestaan voor de wetgevende verkiezingen en de provincieraadsverkiezingen ». Thans worden de kiesomschrijvingen voor de Europese verkiezingen op een afzonderlijke wijze geregeld, zodat het antwoord van het arrest nr. 26/90 niet meer kan gelden. Bovendien is de institutionele context met de vastlegging van de nieuwe federale staatsstructuur volledig gewijzigd.

- B -

Zaak met rolnummer 646

B.1.1.1. De verzoekende partijen vorderen « de vernietiging van artikel 9 van de bijzondere wet tot vervollediging van de federale staatsstructuur, dat artikel 24, § 3, van het Kieswetboek wijzigt, en de bijlage, boek I tot regeling van de modaliteiten voor de verkiezing van de Vlaamse Raad en de Waalse Gewestraad, voor zover het betrekking heeft op de kieskring Verviers, alsook artikel 14 van de bijzondere wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur, dat artikel 26, in zijn § 2, van dezelfde wet wijzigt ».

B.1.1.2. Uit de uiteenzetting in het verzoekschrift blijkt dat de verzoekende partijen in de eerste plaats de vernietiging vorderen van artikel 9 van de bijzondere wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur, in zoverre die bepaling artikel 24, § 3, niet van het Kieswetboek, maar van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen heeft gewijzigd, en dat hun beroep is gericht tegen het eerste lid, 1° en 2°, van die paragraaf, dat luidt :

« § 3. De Franse Gemeenschapsraad bestaat uit :

1° 75 leden van de Waalse Gewestraad;

2° 19 leden gekozen uit en door de Franse taalgroep van de Brusselse Hoofdstedelijke Raad bedoeld in artikel 23 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen. »

Waar de verzoekende partijen verwijzen naar «de bijlage, boek I tot regeling van de modaliteiten voor de verkiezing van de Vlaamse Raad en de Waalse Gewestraad, voor zover het betrekking heeft op de kieskring Verviers », blijkt te worden bedoeld de bij de gewone wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur gevoegde bijlage 1, waarin de verdeling wordt vastgesteld in kieskantons van de administratieve arrondissementen die de kieskringen samenstellen voor de verkiezing voor de Waalse Gewestraad.

Ten slotte is het beroep gericht tegen artikel 14 van de bijzondere wet van 16 juli 1993 tot

vervollediging van de federale staatsstructuur, in zoverre die bepaling in de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen een artikel 26, § 2, heeft ingevoegd, dat luidt :

« Geen kieskring mag de grenzen van het grondgebied van een Gewest overschrijden. »

B.1.2.1. De verzoekende partijen vorderen de vernietiging van artikel 9 van de bijzondere wet van 16 juli 1993, waarbij artikel 24, § 3, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 is gewijzigd, doordat uit die bepaling volgt dat de inwoners van het Duitse taalgebied niet alleen de Raad van de Duitstalige Gemeenschap verkiezen, maar ook - zij het onrechtstreeks en gedeeltelijk - mede de samenstelling bepalen van de Franse Gemeenschapsraad, via de verkiezing van de Waalse Gewestraad. Dit is volgens hen strijdig met de artikelen 10, 11 en 134 van de Grondwet (vroegere artikelen 6, *6bis* en *26bis*).

B.1.2.2. Artikel 142 van de Grondwet en artikel 2, 2°, van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof vereisen dat elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die een beroep tot vernietiging instelt doet blijken van een belang. Van het vereiste belang doen slechts blijken de personen wier situatie door de bestreden norm rechtstreeks en ongunstig zou kunnen worden geraakt.

B.1.2.3. De eerste verzoekende partij is de v.z.w. « Vereinigung zur Erlangung der Gleichberechtigung des deutschen Sprachgebietes Belgiens als Region & Gemeinschaft, VEG ».

B.1.2.4. Wanneer een vereniging zonder winstoogmerk zich op een collectief belang beroept, is vereist dat haar maatschappelijk doel van bijzondere aard is en, derhalve, onderscheiden van het algemeen belang; dat dit belang niet tot de individuele belangen van de leden is beperkt; dat het maatschappelijk doel door de bestreden norm kan worden geraakt; dat dit maatschappelijk doel werkelijk wordt nagestreefd, wat moet blijken uit de concrete en duurzame werking van de vereniging, zowel in het verleden als in het heden.

B.1.2.5. Het maatschappelijk doel van de v.z.w. VEG wordt in haar statuten als volgt omschreven : « De vereniging heeft tot doel het verwerven van de gelijkgerechtigdheid van het Duitse taalgebied als gewest en als gemeenschap in een federaal België ».

De v.z.w. toont niet aan waarin de bestreden bepaling in enigerlei opzicht haar maatschappelijk doel zou raken. Zij wordt immers geenszins benadeeld door het feit dat inwoners van het Duitse taalgebied, benevens het verkiezen van de Raad van de Duitstalige Gemeenschap, ook onrechtstreeks en zeer gedeeltelijk kunnen bijdragen tot de samenstelling van de Franse Gemeenschapsraad.

B.1.2.6. De tweede verzoeker, R. Pankert, natuurlijke persoon, specificceert niet in welke hoedanigheid hij tegen de bestreden bepaling opkomt. Hij toont evenmin aan dat hij in enig aspect van zijn situatie ongunstig zou kunnen worden geraakt.

B.1.2.7. Geen van beide verzoekende partijen doet blijken van het rechtens vereiste belang om de vernietiging te vorderen van artikel 24, § 3, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, gewijzigd bij artikel 9 van de bijzondere wet van 16 juli 1993. In zoverre het beroep tegen die bepaling is gericht, is het niet ontvankelijk.

B.1.2.8. Om dezelfde redenen is het beroep eveneens niet ontvankelijk in zoverre het is gericht tegen de bijlage 1 van de gewone wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur.

B.1.3. De verzoekende partijen vorderen ook de vernietiging van artikel 14 van de bijzondere wet van 16 juli 1993, waarbij artikel 26, §2, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 is gewijzigd.

Hun bezwaar ten aanzien van die bepaling is als volgt verwoord : « In de zin van artikel 26*bis* van de Grondwet dient artikel 14 van de bijzondere wet tot vervollediging van de federale staatsstructuur, dat artikel 26, § 2, van het Kieswetboek wijzigt, te worden vernietigd aangezien het moet worden aangevuld in de zin van : ' Geen kieskring mag de grenzen van een gewest of van een gemeenschap overschrijden ' ».

De grief van de verzoekende partijen kan slechts in die betekenis worden begrepen dat de bestreden bepaling onbestaanbaar zou zijn met artikel 134 van de Grondwet (vroeger artikel 26*bis*). Het Hof is niet bevoegd daarover uitspraak te doen, aangezien die bepaling geen artikel is waaraan het Hof rechtstreeks vermag te toetsen krachtens artikel 142 van de Grondwet en de artikelen 1 en

26 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

B.1.4. Ten slotte voeren de verzoekende partijen nog de schending aan van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet « aangezien in het tweetalige gewest Brussel de specificiteiten op taalgebied worden gerespecteerd door het bestaan van een Vlaamse en een Franse lijst; in de kieskring Verviers bestaat echter geen aparte lijst voor de kiezers van de Duitstalige Gemeenschap ».

Het door de verzoekers aangeklaagde onderscheid is vreemd aan de bestreden bepalingen.

In het bestaan van afzonderlijke lijsten voor de verkiezing van de Raad van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest wordt voorzien bij artikel 17, § 2, van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen. De afwezigheid van aparte lijsten in de kieskring Verviers vloeit voort uit de wijze van verkiezing van de Waalse Gewestraad, zoals die is geregeld bij artikel 24, § 2, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij artikel 9 van de bijzondere wet van 16 juli 1993. Die bepaling maakt evenwel niet het voorwerp uit van het beroep tot vernietiging.

Zaak met rolnummer 647

B.2.1. Het bestreden artikel 43 van de gewone wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur voegt een artikel 87*bis* in het Kieswetboek in, dat luidt :

« De verkiezing van de rechtstreeks verkozen senatoren gebeurt op basis van de drie volgende kieskringen :

1° de Vlaamse kieskring, die de administratieve arrondissementen omvat die tot het Vlaamse Gewest behoren, met uitzondering van het administratief arrondissement Halle-Vilvoorde;

2° de Waalse kieskring, die de administratieve arrondissementen omvat die tot het Waalse Gewest behoren;

3° de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde, die de administratieve arrondissementen Brussel-Hoofdstad en Halle-Vilvoorde omvat.

Er zijn twee kiescolleges, een Nederlands en een Frans.

De personen die ingeschreven zijn op de kiezerslijst van een gemeente van de Waalse kieskring behoren tot het Franse kiescollege en zij die ingeschreven zijn op de kiezerslijst van een gemeente van de Vlaamse kieskring behoren tot het Nederlandse kiescollege.

De personen die ingeschreven zijn op de kiezerslijst van een gemeente van de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde behoren tot een van deze twee kiescolleges.

De kiezers die, met toepassing van artikel 89*bis*, in Aubel en Heuvelland stemmen, behoren respectievelijk tot het Franse en het Nederlandse kiescollege. »

De verzoekende partijen beweren dat de bestreden bepaling de artikelen 10 en 11 van de Grondwet (vroegere artikelen 6 en 6*bis*) schendt doordat niet is voorzien in een aparte kieskring voor het Duitse taalgebied, noch in een Duits kiescollege.

B.2.2. Hoewel de kritiek van de verzoekende partijen formeel gericht is tegen artikel 43 van de gewone wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur, blijkt uit de uiteenzetting van de argumenten in het verzoekschrift dat de grieven van de verzoekers in werkelijkheid betrekking hebben op de artikelen 67, § 1, en 68, § 3, van de Grondwet, waarin de verkiezing van de Senaat wordt geregeld, dat luidt als volgt :

« Artikel 67. - § 1. Onverminderd artikel 72, telt de Senaat eenenzeventig senatoren, van wie :

1° vijftientig senatoren, overeenkomstig artikel 61 gekozen door het Nederlandse kiescollege;

2° vijftien senatoren, overeenkomstig artikel 61 gekozen door het Franse kiescollege;

3° tien senatoren, aangewezen door en uit de Raad van de Vlaamse Gemeenschap, Vlaamse Raad genoemd;

4° tien senatoren, aangewezen door en uit de Raad van de Franse Gemeenschap;

5° een senator, aangewezen door en uit de Raad van de Duitstalige Gemeenschap;

6° zes senatoren, aangewezen door de senatoren bedoeld in 1° en 3°;

7° vier senatoren, aangewezen door de senatoren bedoeld in 2° en 4°. »

Artikel 68, § 3, eerste lid, van de Grondwet, bepaalt dat voor de verkiezing van de senatoren bedoeld in artikel 67, § 1, 1° en 2°, de wet de kieskringen en de samenstelling van de kiescolleges bepaalt.

B.2.3. Nu de grief van de verzoekende partijen betrekking heeft op artikel 67, § 1, in samenhang gelezen met artikel 68, § 3, van de Grondwet, is het Hof niet bevoegd daarover uitspraak te doen. Het Hof vermag zich immers niet uit te spreken over een middel dat ertoe zou leiden een door de Grondwetgever gemaakte keuze te beoordelen.

B.2.4. Om dezelfde redenen is het Hof niet bevoegd kennis te nemen van de grieven die *in fine* van het verzoekschrift en volledig los van artikel 43 van de gewone wet van 16 juli 1993 worden aangevoerd tegen de artikelen 5, tweede lid, 43, § 1, en 54 van de Grondwet (vroegere artikelen 1, laatste lid, 32*bis* en 38*bis*).

Zaak met rolnummer 648

B.3.1. Artikel 42 van de gewone wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur heeft artikel 87 van het Kieswetboek vervangen door de volgende bepaling :

« De verkiezingen voor de Kamer van Volksvertegenwoordigers worden gehouden per kieskring bestaande uit één of meer administratieve arrondissementen overeenkomstig de tabel gevoegd bij dit Wetboek. »

De kieskring Verviers, waartoe de verzoekende partijen in hun verzoekschrift de omvang van

hun beroep beperken, omvat volgens de bijlage 4 van de gewone wet van 16 juli 1993 de kieskantons Verviers, Aubel, Dison, Eupen, Herve, Limbourg (Limburg), Malmédy, Sankt Vith (Saint-Vith), Spa en Stavelot.

B.3.2. De verzoekende partijen vorderen de vernietiging van die bepalingen omdat zij voor de verkiezing van de Kamer van volksvertegenwoordigers niet voorzien in een aparte kieskring voor het Duitse taalgebied of dergelijke kieskring niet mogelijk maken, terwijl bij het bepalen van de kieskringen wel rekening zou zijn gehouden met het Nederlandse en het Franse taalgebied. Ze oordelen dat de bestreden bepalingen de artikelen 10 en 11 van de Grondwet (vroegere artikelen 6 en *6bis*) schenden omdat ze de Duitstalige Gemeenschap geen mandaat in de Kamer van volksvertegenwoordigers waarborgen.

B.3.3. De verkiezing van de Kamer van volksvertegenwoordigers is geregeld bij de artikelen 61 en volgende van de Grondwet.

Artikel 62, tweede lid, van de Grondwet bepaalt :

« De verkiezingen geschieden volgens het stelsel van evenredige vertegenwoordiging dat door de wet wordt vastgesteld. »

Artikel 63 van de Grondwet bepaalt :

« § 1. De Kamer van volksvertegenwoordigers telt honderdvijftig leden.

§ 2. Elke kieskring telt zoveel keren een zetel als de federale deler in het cijfer van de bevolking van de kieskring begrepen is. De federale deler wordt verkregen door het bevolkingscijfer van het Rijk te delen door honderdvijftig.

De overblijvende zetels worden toegewezen aan de kieskringen met het grootste nog niet vertegenwoordigde bevolkingsoverschot.

§ 3. De indeling van de leden van de Kamer van volksvertegenwoordigers over de kieskringen wordt door de Koning bepaald in verhouding tot de bevolking.

Het cijfer van de bevolking van elke kieskring wordt om de tien jaar vastgesteld door een volkstelling of door enig ander middel, bepaald door de wet. De Koning maakt binnen een termijn van zes maanden de uitslagen bekend.

Binnen een termijn van drie maanden na die bekendmaking bepaalt de Koning het aantal zetels dat aan iedere kieskring toekomt.

De nieuwe indeling wordt toegepast vanaf de eerstvolgende algemene verkiezingen.

§ 4. De wet bepaalt de kieskringen; zij bepaalt eveneens de voorwaarden waaraan men moet voldoen om kiezer te zijn, alsmede het verloop van de kiesverrichtingen. »

De bestreden bepaling is aangenomen ter uitvoering van artikel 63, § 4, van de Grondwet.

B.3.4. Uit de lezing van de genoemde grondwetsbepalingen in samenhang met artikel 67 van de Grondwet, dat de samenstelling van de Senaat vaststelt, blijkt dat de Grondwetgever, gelet op het federatief karakter van de Staat, heeft gekozen voor een gewaarborgde vertegenwoordiging van de gemeenschappen in de federale wetgevende kamers door de aanwijzing van eenentwintig senatoren door en uit de Gemeenschapsraden, enerzijds, en voor een samenstelling van de Kamer van volksvertegenwoordigers louter op basis van de bevolkingscijfers, anderzijds.

Bovendien verzet het in artikel 62 van de Grondwet opgenomen beginsel van de evenredige vertegenwoordiging zich ertegen dat in een bepaalde kieskring slechts één enkele volksvertegenwoordiger te verkiezen zou zijn, wat onvermijdelijk het geval zou zijn voor een aparte kieskring voor het Duitse taalgebied, gelet op het aantal volksvertegenwoordigers, enerzijds, en het bevolkingscijfer, anderzijds.

B.3.5. De grief van de verzoekende partijen die gericht is tegen het feit dat aan de inwoners van het Duitse taalgebied een gewaarborgd mandaat in de Kamer van volksvertegenwoordigers is ontzegd, is een kritiek op de artikelen 61 en volgende van de Grondwet, waarin de verkiezing van de Kamer wordt geregeld.

Het Hof is niet bevoegd om uitspraak te doen over een door de Grondwetgever gemaakte keuze.

Zaak met rolnummer 650

Over de bestreden bepalingen

B.4.1. De verzoekers vorderen de vernietiging van artikel 9, § 3, en van artikel 43 van de bijzondere wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur.

Uit de uiteenzetting in het verzoekschrift blijkt dat met de eerste bestreden bepaling bedoeld is artikel 24, § 3, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, vervangen bij artikel 9 van de bijzondere wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur, en meer bepaald het eerste lid, 1° en 2°.

Die bepaling luidt :

« § 3. De Franse Gemeenschapsraad bestaat uit :

1° 75 leden van de Waalse Gewestraad;

2° 19 leden gekozen uit en door de Franse taalgroep van de Brusselse Hoofdstedelijke Raad bedoeld in artikel 23 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen. »

De verzoekers vorderen tevens de vernietiging van artikel 43 van de bijzondere wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur, dat in de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen een artikel 31*bis* invoegt. Uit het verzoekschrift blijkt dat slechts de vernietiging van het eerste lid van die bepaling wordt gevorderd, dat luidt :

« Alvorens in functie te treden leggen de leden van de Vlaamse Raad de volgende eed af : 'Ik zweer de Grondwet na te leven'. »

Over de ontvankelijkheid van het beroep tot vernietiging

B.4.2. De Ministerraad en de Vlaamse Regering voeren aan dat de verzoekers niet doen blijken van het rechtens vereiste belang ten aanzien van artikel 24, § 3, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij artikel 9 van de bijzondere wet van

16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur. Het belang van de verzoekers wordt niet betwist in zoverre hun beroep gericht is tegen artikel 31*bis*, eerste lid, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, zoals ingevoegd door artikel 43 van de bijzondere wet van 16 juli 1993.

B.4.3. De verzoekers voeren aan dat ze als Franstalig parlementslid of Franstalige kiezers van een van de gemeenten van het administratief arrondissement Halle-Vilvoorde er belang bij hebben dat de Franstalige burgers van die gemeenten als zodanig een eigen vertegenwoordiging hebben die de weerspiegeling is van hun identiteit en van hun opinie in een wetgevende vergadering die bevoegd is voor de aangelegenheden die nauw verwant zijn met hun taal- en culturele eigenheid, namelijk de cultuur, het onderwijs en het gebruik van de talen. Zij wijzen erop dat ze tot bij de inwerkingtreding van de bestreden bepaling een dergelijke vertegenwoordiging konden hebben in de Franse Gemeenschapsraad, terwijl de bestreden bepaling dit vanaf de eerstvolgende verkiezing van de Raden van gemeenschappen en gewesten onmogelijk maakt.

B.4.4. Op grond van het vroegere artikel 29, §§ 1 en 2, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, *juncto* artikel 1, § 1, 2°, van de wet van 3 juli 1971 tot indeling van de leden van de Wetgevende Kamers in taalgroepen en houdende diverse bepalingen betreffende de cultuurraden voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap en voor de Franse Cultuurgemeenschap, behoorden kandidaten uit het administratief arrondissement Halle-Vilvoorde die bij de federale parlementsverkiezingen verkozen werden, wanneer zij verkozen de eed in het Frans af te leggen, tot de Franse taalgroep van de Kamer of van de Senaat en daardoor van rechtswege tot de Franse Gemeenschapsraad; kiezers uit het administratief arrondissement Halle-Vilvoorde konden hun stem op dergelijke kandidaten uitbrengen.

Overeenkomstig de bestreden bepaling zal de Franse Gemeenschapsraad bestaan uit de vijfenzeventig rechtstreeks verkozen leden van de Waalse Gewestraad en uit negentien leden gekozen uit en door de Franse taalgroep van de Raad van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest.

Met toepassing van de artikelen 24*bis* en 25, § 1, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 en de artikelen 12, § 1, 13 en 14 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen, heeft dit tot gevolg dat in de Franse Gemeenschapsraad voortaan enkel verkozenen zitting kunnen hebben die hun woonplaats hebben in een gemeente van het Waalse Gewest of van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en in het bevolkingsregister van een gemeente

van een van beide gewesten ingeschreven zijn; voor de samenstelling van die Raad komt slechts kiesrecht toe aan kiezers ingeschreven in het bevolkingsregister van een van de gemeenten van beide gewesten.

De inwoners van het administratief arrondissement Halle-Vilvoorde, dat deel uitmaakt van het Vlaamse Gewest, hebben derhalve vanaf de inwerkingtreding van de bestreden bepaling geen actief of passief kiesrecht meer ten aanzien van de Franse Gemeenschapsraad.

Nu de bestreden bepaling de Franstalige inwoners van het administratief arrondissement Halle-Vilvoorde niet meer toestaat bij te dragen tot de samenstelling van de Franse Gemeenschapsraad terwijl ze dat voordien wel konden, kunnen de verzoekers daardoor ongunstig geraakt zijn en doen ze derhalve blijken van het rechtens vereiste belang om de vernietiging ervan te vorderen.

Ten gronde

Ten aanzien van artikel 24, § 3, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, ingevoegd bij artikel 9 van de bijzondere wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur

Over het eerste middel

B.4.5. De verzoekers voeren aan dat de bestreden bepaling een schending inhoudt van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet in samenhang met artikel 3 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, doordat die bepaling de Franstalige burgers van het administratief arrondissement Halle-Vilvoorde verhindert vertegenwoordigd te zijn in een wetgevende vergadering die « de weerspiegeling is van hun identiteit en hun opinie », terwijl een dergelijke vertegenwoordiging wel gewaarborgd is ten aanzien van de Nederlandstalige burgers van het arrondissement Halle-Vilvoorde en van het arrondissement Brussel-Hoofdstad.

B.4.6. De Franse Gemeenschapsraad - waarvan de samenstelling door de verzoekers wordt bestreden - wordt als dusdanig niet rechtstreeks verkozen doch bestaat uit de vijfenzeventig rechtstreeks verkozen leden van de Waalse Gewestraad en uit negentien leden gekozen uit en door de Franse taalgroep van de Raad van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest.

In de Franse Gemeenschapsraad kunnen enkel verkozenen zitting hebben die hun woonplaats hebben in het Waalse Gewest of in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en komt voor de samenstelling van die Raad slechts kiesrecht toe aan kiezers ingeschreven in het bevolkingsregister van een gemeente van een van beide gewesten.

B.4.7. Naar luid van de artikelen 127 tot 129 van de Grondwet, hebben de decreten van de Franse Gemeenschapsraad in geen enkele aangelegenheid kracht van wet in het Nederlandse taalgebied en derhalve evenmin in de gemeenten van het administratief arrondissement Halle-Vilvoorde.

B.4.8. Artikel 3 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens bepaalt :

« De Hoge Verdragsluitende Partijen verbinden zich om met redelijke tussenpozen vrije, geheime verkiezingen te houden onder voorwaarden welke de vrije meningsuiting van het volk bij het kiezen van de wetgevende macht waarborgen. »

Die bepaling waarborgt het recht om te kiezen of verkozen te worden, maar slechts bij de verkiezing van vergaderingen die een wetgevende bevoegdheid uitoefenen ten aanzien van de kiezers of kandidaten die zich op bedoeld artikel 3 beroepen.

B.4.9. Bij het verlenen van het kiesrecht voor wetgevende vergaderingen bevoegd voor gemeenschapsaangelegenheden worden, in tegenstelling tot wat de verzoekers voorhouden, de Franstalige inwoners van de gemeenten van het administratief arrondissement Halle-Vilvoorde niet anders behandeld dan de Nederlandstalige inwoners van die gemeenten. Beide bevolkingsgroepen hebben actief en passief kiesrecht ten aanzien van de wetgevende vergadering die in gemeenschapsaangelegenheden te hunnen opzichte bevoegd is.

Omgekeerd kan geen van beide bevolkingsgroepen deelnemen aan de verkiezing van een te haren opzichte onbevoegde wetgevende vergadering.

B.4.10. Wat het door de verzoekers aangeklaagde onderscheid in behandeling betreft tussen de Franstalige inwoners van het administratief arrondissement Halle-Vilvoorde, die niet vertegenwoordigd kunnen zijn in de Franse Gemeenschapsraad, en de Nederlandstalige inwoners van het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad, die wel kunnen bijdragen tot de verkiezing van de Vlaamse Raad, moet worden opgemerkt dat de regeling die voor Brussel-Hoofdstad geldt geen uitzondering vormt op de algemene regel dat burgers slechts kunnen bijdragen tot de verkiezing van de te hunnen opzichte bevoegde raad, vermits op basis van artikel 129 van de Grondwet de Vlaamse Raad, zoals de Raad van de Franse Gemeenschap, in gemeenschapsaangelegenheden bevoegd is in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest.

B.4.11. Het eerste middel is niet gegrond, in zoverre het gericht is tegen artikel 24, § 3, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, ingevoegd bij artikel 9 van de bijzondere wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur.

Over het eerste onderdeel van het tweede middel

B.4.12. De verzoekers betogen dat de bestreden bepaling een schending inhoudt van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet in samenhang met artikel 27 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten.

Voormeld artikel 27 bepaalt :

« In Staten waar zich etnische, godsdienstige of linguïstische minderheden bevinden, mag aan personen die tot die minderheden behoren niet het recht worden ontzegd, in gemeenschap met de andere leden van hun groep, hun eigen cultuur te beleven, hun eigen godsdienst te belijden en in de praktijk toe te passen, of zich van hun eigen taal te bedienen. »

B.4.13. De verzoekers voeren aan dat de bestreden bepaling de Franstalige minderheid in het arrondissement Halle-Vilvoorde geen kiesrecht verleent voor de Franse Gemeenschapsraad, en aldus die minderheid rechten ontzegt die gewaarborgd worden door de genoemde verdragsbepaling, terwijl die rechten wel worden toegekend aan de « Vlaamse taalminderheid » in het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad.

B.4.14. Artikel 27 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten heeft betrekking op de bescherming van personen behorende tot etnische, religieuze en linguïstische minderheden en verbiedt de verdragsstaten onder meer aan die personen het recht te ontzeggen om in gemeenschap met de andere leden van hun groep hun eigen cultuur te beleven.

De bestreden bepaling ontzegt de Franstalige inwoners van het administratief arrondissement Halle-Vilvoorde niet het recht om in gemeenschap met de andere leden van hun groep hun eigen cultuur te beleven.

Ze ontzegt hun evenmin het recht om - indien ze dat wensen, zoals de verzoekers voorhouden - gebruik te maken van de culturele voorzieningen die onder de bevoegdheid van de Franse Gemeenschap ressorteren.

Overigens, zoals hiervoor is uiteengezet (B.4.9), heeft de bestreden bepaling niet tot gevolg dat inzake de verkiezing van het wetgevende lichaam bevoegd voor gemeenschapsaangelegenheden, de Franstaligen in het administratief arrondissement Halle-Vilvoorde anders worden behandeld dan de

Nederlandstaligen in het arrondissement Brussel-Hoofdstad.

In het licht van de waarborgen verleend door artikel 27 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten stelt de bestreden bepaling derhalve op het vlak van het kiesrecht voor de voor gemeenschapsaangelegenheden bevoegde Raden geen ongelijkheid van behandeling in tussen de door de verzoekers bedoelde minderheden, zodat het middel niet kan worden aangenomen.

Over het derde middel

B.4.15. De verzoekers voeren aan dat de bestreden bepaling een schending inhoudt van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet doordat ze voor de Franstalige inwoners van het administratief arrondissement Halle-Vilvoorde de mogelijkheid uitsluit om vertegenwoordigd te zijn in de Franse Gemeenschapsraad, terwijl krachtens de bijzondere wet van 8 augustus 1980 de burgers van de Vlaamse minderheid van de gemeenten van het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad de mogelijkheid hebben vertegenwoordigd te zijn hetzij in de Vlaamse Raad, hetzij in de Franse Gemeenschapsraad, naargelang van de taalrol van de kandidaat voor wie ze bij de verkiezingen voor de Raad van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest stemmen.

B.4.16. Dat de bijzondere wetgever de inwoners van het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad toestaat - zij het onrechtstreeks - bij te dragen tot de samenstelling hetzij van de Vlaamse Raad, hetzij van de Franse Gemeenschapsraad, hangt samen met het feit dat beide Raden in gemeenschapsaangelegenheden bevoegd zijn voor het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad. Nu in de gemeenschapsaangelegenheden enkel de decreten van de Vlaamse Raad van toepassing zijn in het arrondissement Halle-Vilvoorde, met uitsluiting van de decreten van de Franse Gemeenschapsraad, is het niet discriminerend aan de inwoners van dat administratief arrondissement stemrecht te ontzeggen voor een andere Gemeenschapsraad dan de Vlaamse Raad. De specifieke situatie van het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad verklaart derhalve het verschil in behandeling dat door de verzoekers wordt aangeklaagd.

Ten aanzien van artikel 43 van de bijzondere wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van

de federale staatsstructuur

B.4.17. De middelen zijn ook gericht tegen artikel 43 van de bijzondere wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur, dat in de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen een artikel 31*bis* invoegt, dat luidt :

« Alvorens in functie te treden leggen de leden van de Vlaamse Raad de volgende eed af : 'Ik zweer de Grondwet na te leven '.

(...) ».

Over het eerste middel

B.4.18. De verzoekers betogen dat de bestreden bepaling een schending inhoudt van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet in samenhang met artikel 3 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, door de Franstalige leden van de Vlaamse Raad, verkozen in het administratief arrondissement Halle-Vilvoorde, te verplichten de eed af te leggen in het Nederlands, wat tot gevolg heeft dat hun vertegenwoordiging in de Vlaamse Raad wordt gelijkgesteld met de Nederlandstalige meerderheid in die vergadering waardoor ze als Franstaligen « geen eigen vertegenwoordiging hebben die de weerspiegeling is van hun identiteit en hun opinie », terwijl dat wel het geval is voor de Nederlandstalige burgers van de gemeenten van het administratief arrondissement Halle-Vilvoorde of van de gemeenten van Brussel-Hoofdstad, die als Nederlandstaligen in de Vlaamse Raad vertegenwoordigd zijn. De verzoekers beklagen zich in wezen derhalve over de ongerechtvaardigde gelijke behandeling van wat zij beschouwen als ongelijke toestanden.

B.4.19. De Vlaamse Raad is samengesteld uit 118 verkozenen die hun woonplaats hebben en ingeschreven zijn in de bevolkingsregisters van de gemeenten van het Nederlandse taalgebied, daarin begrepen de Franstalige burgers die verkozen zouden zijn in het administratief arrondissement Halle-Vilvoorde, dat deel uitmaakt van het eentalig Nederlandse taalgebied. Daarnaast hebben in de Vlaamse Raad zes leden van de Nederlandse taalgroep van de Raad van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest zitting, dit zijn inwoners van het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad, die bij hun kandidaatstelling voor de verkiezing van de Raad van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest geopteerd hebben voor het behoren tot de Nederlandse taalgroep.

De Vlaamse Raad is het wetgevende orgaan van het Vlaamse Gewest en de Vlaamse Gemeenschap. Als gewestorgaan is de Vlaamse Raad bevoegd voor het Vlaamse Gewest (artikel 19, § 3, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980), dat samenvalt met het eentalig Nederlandse taalgebied. Als gemeenschapsorgaan is de Vlaamse Raad enerzijds bevoegd voor het Nederlandse taalgebied, behalve wat de in artikel 129, § 2, van de Grondwet bedoelde uitzonderingen betreft, en anderzijds voor de instellingen gevestigd in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad die wegens hun activiteiten of hun organisatie moeten worden beschouwd uitsluitend te behoren tot de Vlaamse Gemeenschap (artikelen 127 tot en met 129 van de Grondwet).

B.4.20. Met betrekking tot artikel 3 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, heeft het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in zijn arrest van 2 maart 1987 ten aanzien van de relatie tussen het kiesrecht en het gebruik der talen overwogen :

« Bij het onderzoek van het in het geding zijnde kiesstelsel mag de algehele context niet uit het oog worden verloren (...). Daaruit vloeit, voor de taalminderheden, de noodzaak voort hun stemmen uit te brengen op personen die in staat en bereid zijn om de taal van hun streek te gebruiken. Een analoge verplichting treft men in tal van Staten aan bij de organisatie van hun verkiezingen. Een dergelijke situatie, zo wijst de ervaring uit, vormt niet noodzakelijkerwijze een bedreiging voor de belangen van die minderheden » (overweging 57; *Série A*, nr. 113; *eigen vertaling*).

B.4.21. In het licht van die rechtspraak en ermede rekening houdend dat de eed evenzeer hen aanbelangt die hem ontvangen als hen die hem afleggen, is het niet discriminerend dat de bijzondere wetgever, ter uitvoering van artikel 115 van de Grondwet, aan alle leden van de Vlaamse Raad de verplichting oplegt de eed in het Nederlands af te leggen.

Het middel is niet gegrond.

Over het tweede onderdeel van het tweede middel

B.4.22. De verzoekers voeren aan dat de bestreden bepaling tevens een schending inhoudt van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet in samenhang met artikel 27 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, doordat de « Franstalige leden van de Gewestraad » verkozen door de burgers van het arrondissement Halle-Vilvoorde worden verplicht in de Vlaamse Raad de eed af te leggen in het Nederlands, terwijl de Nederlandstalige leden van de Raad van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest in die Raad de eed in het Nederlands kunnen afleggen en de Duitstalige leden van de Waalse Gewestraad het recht hebben in die Raad de eed in het Duits af te leggen. Voor de onderscheiden behandeling van die verschillende taalminderheden bestaat volgens de verzoekers geen objectieve en redelijke verantwoording.

B.4.23. De Raad van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest is de wetgevende vergadering van

en bevoegd voor het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, dat samenvalt met het grondwettelijk erkende tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad. De Raad bestaat uit verkozenen die hun woonplaats hebben in een gemeente van dat tweetalige gebied en die bij hun kandidaatstelling moeten kiezen voor het behoren tot de Nederlandse dan wel de Franse taalgroep van de Raad. De leden van de Nederlandse taalgroep leggen de eed af in het Nederlands; de leden van de Franse taalgroep leggen de eed af in het Frans.

De Waalse Gewestraad is de wetgevende vergadering van en bevoegd voor het Waalse Gewest, dat de grondwettelijk erkende Franse en Duitse taalgebieden omvat. De leden van de Waalse Gewestraad die hun woonplaats hebben in dat eentalig Duitse taalgebied mogen in de Waalse Gewestraad de eed afleggen in het Duits.

De specifieke situatie van elk van beide Gewestraden verantwoordt de bijzondere regel betreffende de eedaflegging alsook het verschil in behandeling ten opzichte van de Vlaamse Raad.

B.4.24. De bestreden bepaling houdt geen algemeen verbod in ten aanzien van de Franstalige minderheid in het administratief arrondissement Halle-Vilvoorde om zich van hun eigen taal te bedienen, doch wijkt van dat recht af voor het bijzondere geval van de eed die de verkozenen in de Vlaamse Raad moeten afleggen.

Zoals het Hof reeds heeft opgemerkt onder B.4.21, belangt de eed evenzeer hen aan die hem ontvangen als hen die hem afleggen.

De bestreden bepaling kan niet worden aangezien als een kennelijk onredelijke beperking van het aan eenieder bij artikel 27 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten gewaarborgde recht om met de andere leden van zijn groep zich van de eigen taal te bedienen.

Het tweede middel, in zijn tweede onderdeel, is niet gegrond.

*Zaak met rolnummer 651**Ten aanzien van de omvang van het beroep tot vernietiging*

B.5.1. De verzoekers vorderen de vernietiging van « de artikelen 42, 43, 47, 55, 57, 66, 71, 74, 76, 80, 183, 184, 189, 199, 200, 201, 205, 207, 208, 209, 213 en 214 van de gewone wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur », alsmede van « de bijlage 4 bij voormelde wet ».

Tevens vorderen zij, in de uiteenzetting der middelen, de vernietiging van « alle andere niet opgesomde bepalingen van de wet van 16 juli 1993 die impliciet of expliciet het bestaan van de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde bevestigen ».

B.5.2. Om te voldoen aan de vereisten van artikel 6 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, moeten de middelen van het verzoekschrift te kennen geven welke van de regels waarvan het Hof de naleving waarborgt, zouden geschonden zijn, alsook welke de bepalingen zijn die deze regels zouden schenden, en uiteenzetten in welk opzicht die regels door de bedoelde bepalingen zouden zijn geschonden.

Die vereisten worden verantwoord, enerzijds, door de verplichting voor het Hof om dadelijk na de ontvangst van het beroep te onderzoeken of het niet klaarblijkelijk niet-ontvankelijk of klaarblijkelijk ongegrond is ofwel of het Hof niet klaarblijkelijk onbevoegd is om er kennis van te nemen, en, anderzijds, door de verplichting voor de partijen die op de argumenten van de verzoekers wensen te antwoorden, om dit te doen bij een enkele memorie en binnen de op straffe van niet-ontvankelijkheid vastgestelde termijnen.

Het beroep tot vernietiging is niet ontvankelijk in zoverre het gericht is tegen niet uitdrukkelijk opgesomde bepalingen van de gewone wet van 16 juli 1993.

Ten aanzien van de ontvankelijkheid

B.5.3. De bestreden bepalingen bieden aan de kiezers met woonplaats in een gemeente van het

administratief arrondissement Halle-Vilvoorde, dat behoort tot het eentalig Nederlandse taalgebied, de keuzemogelijkheid om voor de verkiezing van de rechtstreeks verkozen senatoren en van de leden van het Europees Parlement te behoren tot het Franse dan wel tot het Nederlandse kiescollege, alsmede om bij de verkiezing van de Kamer van volksvertegenwoordigers te stemmen op kandidaten uit het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad, terwijl die keuzemogelijkheid niet is toegekend aan inwoners van andere administratieve arrondissementen gelegen in een eentalig taalgebied.

De bestreden bepalingen voeren aldus een verschil in behandeling in tussen categorieën van kiezers met woonplaats in een eentalig taalgebied. Een dergelijk verschil in behandeling is van die aard dat het de situatie van de verzoekers hetzij in de hoedanigheid van kiezer hetzij in de hoedanigheid van kandidaat rechtstreeks en ongunstig kan raken.

De exceptie van niet-ontvankelijkheid, gesteund op het ontbreken van het rechtens vereiste belang, kan niet worden aangenomen.

Ten gronde

Ten aanzien van de beweerde schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet

B.5.4. Het beroep tot vernietiging is in hoofdorde gericht tegen

« de indeling van het administratief arrondissement Halle-Vilvoorde bij

- de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde voor de verkiezing van de Kamer van Volksvertegenwoordigers (vooral artikel 42 van de bestreden wet, in combinatie met bijlage 4);

- de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde en niet bij de Vlaamse kieskring voor de verkiezing van de rechtstreeks verkozen senatoren (vooral artikel 43 van de bestreden wet);

- de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde en niet bij de Vlaamse kieskring voor de verkiezing van het Europees Parlement (vooral artikel 199 van de bestreden wet). »

In ondergeschikte orde

« is het verzoekschrift ook gericht tegen de niet-opname van de arrondissementen Nijvel en Leuven bij de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde (-Nijvel-Leuven) voor dezelfde verkiezingen. »

B.5.5. De verzoekers voeren aan dat de bestreden bepalingen een schending inhouden van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet doordat ze, in strijd met de grondwettelijke en administratiefrechtelijke indeling in gewesten, taalgebieden en provincies, zonder objectieve en redelijke verantwoording, een onderscheid invoeren tussen kiezers en kandidaten uit hetzelfde taalgebied, hetzelfde gewest en dezelfde provincie, door de enen wel en de anderen niet in te delen bij een tweetalige kieskring. De bestreden bepalingen doen aldus « andere politieke rechten ontstaan tussen kiezers en kandidaten van eentalige gebieden, provincies en gewesten naargelang hun woonplaats ».

B.5.6. De grondwettelijke regels van de gelijkheid en de niet-discriminatie sluiten niet uit dat een verschil in behandeling tussen categorieën van personen wordt ingesteld, voor zover dat verschil op een objectief criterium berust en het redelijk verantwoord is.

Het bestaan van een dergelijke verantwoording moet worden beoordeeld rekening houdend met het doel en de gevolgen van de betwiste maatregel en met de aard van de ter zake geldende beginselen; het gelijkheidsbeginsel is geschonden wanneer vaststaat dat er geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel.

B.5.7. De verzoekers betwisten in essentie, onder de regels van de hervorming der instellingen die de Belgische Staat in een federale Staat hebben omgevormd, die welke betrekking hebben op de samenstelling en de verkiezing van de federale Kamers.

In dat verband heeft de gewone wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur de kieswetgeving aangepast en de kieskringen herschikt; dezelfde wet heeft ook de kieskringen aangepast voor de verkiezing van het Europees Parlement.

Het kiesarrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde is voor de verkiezing van de federale Kamers en van het Europees Parlement ongewijzigd als kieskring behouden.

B.5.8. Het behoud van de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde voor de verkiezing van de federale Kamers en van het Europees Parlement is een keuze die is ingegeven door de zorg voor een algeheel compromis, in het raam waarvan werd beoogd het onontbeerlijke evenwicht te verwezenlijken tussen de belangen van de verschillende gemeenschappen en gewesten binnen de Belgische Staat.

Dat doel kan het door de bestreden bepalingen gemaakte onderscheid tussen de kiezers en de kandidaten van de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde en die van de andere kieskringen verantwoorden, in zoverre althans de genomen maatregelen redelijkerwijze kunnen worden aangezien als niet onevenredig. De genomen maatregelen zouden met name onevenredig zijn indien een dergelijke oplossing werd betracht ten koste van een miskennis van fundamentele rechten en vrijheden.

B.5.9. De bestreden bepalingen tasten de vrijheid van elkeen om te stemmen voor de kandidaat van zijn keuze en om zich kandidaat te stellen bij de verkiezingen niet op onevenredige wijze aan; zij hebben niet tot gevolg dat de essentie van het kiesrecht wordt aangetast of de effectiviteit ervan teniet wordt gedaan.

De bestreden bepalingen hebben evenmin tot gevolg dat sommige kiezers minder invloed hebben op de aanduiding van vertegenwoordigers dan andere kiezers, noch dat één bepaalde politieke partij wordt begunstigd ten nadele van andere of dat aan één welbepaalde kandidaat een electoraal voordeel wordt toegekend ten nadele van anderen.

B.5.10. Dat de arrondissementen Nijvel en Leuven niet zijn opgenomen in één kieskring met Brussel-Halle-Vilvoorde - wat de verzoekers in ondergeschikte orde aanvechten - kan worden verantwoord door het feit dat de randgemeenten met een eigen regeling inzake het gebruik der talen in bestuurszaken - Drogenbos, Kraainem, Linkebeek, Sint-Genesius-Rode, Wemmel en Wezembeek-Oppem - alle in het arrondissement Halle-Vilvoorde zijn gelegen.

B.5.11. De middelen gesteund op de schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet zijn niet gegrond.

Ten aanzien van de beweerde schending van artikel 129 van de Grondwet (vroeger artikel 59bis, § 3 en § 4, tweede lid)

B.5.12. De verzoekers voeren ook aan dat de bestreden bepalingen door bevoegdheidsoverschrijding zijn aangetast doordat zij het gebruik der talen regelen voor kiesverrichtingen, wat een vorm van bestuurszaken is.

In haar met toepassing van artikel 85 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 ingediende memorie sluit de Vlaamse Regering zich bij die vordering aan.

Uit de uiteenzetting der middelen blijkt dat in dat verband enkel grieven worden aangevoerd tegen de artikelen 57, 66, 74, 76, 207, 208 en 214 van de gewone wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur.

De bestreden bepalingen zijn :

a) Artikel 57 van de gewone wet van 16 juli 1993, dat artikel 116 van het Kieswetboek vervangt, waarvan paragraaf 4, tweede lid, bepaalt :

« De voordracht vermeldt welk letterwoord, bestaande uit ten hoogste zes letters, boven de kandidatenlijst moet komen op het stembiljet. Eenzelfde letterwoord kan worden gesteld, hetzij in een enkele nationale taal, hetzij vertaald in een andere nationale taal, hetzij in een nationale taal samen met de vertaling in een andere nationale taal. »

b) Artikel 66 van de gewone wet van 16 juli 1993, dat artikel 128 van het Kieswetboek vervangt, waarvan paragraaf 2, vierde lid, en paragraaf 5 bepalen :

« § 2. (...) »

Deze laatste doet op de stembiljetten die voor zijn kieskring bestemd zijn, de kandidatenlijsten vermelden die zowel in het hoofdbureau van het Nederlandse kiescollege als in dat van het Franse kiescollege zijn voorgedragen. Daartoe wordt het stembiljet overeenkomstig de bij dit Wetboek gevoegde modellen II d), II e), II f) of II g) opgesteld.

(...)

§ 5. Wanneer een kieskanton is samengesteld uit gemeenten met verschillend taalstelsel, zijn de stembiljetten eentalig in de eentalige gemeenten en tweetalig in de andere. »

De in paragraaf 2, vierde lid, van het nieuwe artikel 128 van het Kieswetboek bedoelde modellen zijn krachtens artikel 98 van de gewone wet van 16 juli 1993 opgenomen in de bijlage 5 van die wet. Zij bepalen telkens hoe de stembiljetten worden opgesteld, met inbegrip van de daarbij te gebruiken taal of talen. Bedoelde bijlage 5 is evenwel niet op ontvankelijke wijze bestreden, zoals blijkt uit B.5.1 en B.5.2.

c) Artikel 74 van de gewone wet van 16 juli 1993, dat aan artikel 156 van het Kieswetboek, waarvan de vroegere tekst de eerste paragraaf vormt, een paragraaf 2 toevoegt, waarvan het tweede lid bepaalt :

« In deze kieskring (Brussel-Halle-Vilvoorde) wordt de modeltabel vermeld in artikel 161, tweede lid, in tweevoud opgesteld : een exemplaar in het Nederlands bevat de uitslagen van de stemopneming die bestemd zijn voor het Nederlandse kiescollege en een tweede exemplaar in het Frans bevat de uitslagen van de stemopneming die bestemd zijn voor het Franse kiescollege. »

d) Artikel 76 van de gewone wet van 16 juli 1993, dat in het Kieswetboek een artikel 161*bis* invoegt, waarvan het tweede lid bepaalt :

« Het hoofdbureau van de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde maakt twee verzamelstaten op : een in het Nederlands, waarin de uitslagen worden opgenomen die geregistreerd zijn op de tabellen, opgemaakt door de kantonhoofdbureaus en bestemd voor het Nederlandse collegehoofdbureau; het andere in het Frans, waarin de resultaten worden opgenomen die geregistreerd zijn op de tabellen, opgemaakt door de kantonhoofdbureaus en bestemd voor het Franse collegehoofdbureau. »

e) - Artikel 207, 1°, van de gewone wet van 16 juli 1993, dat de woorden « of I**b** » in artikel 23 van de wet van 23 maart 1989 betreffende de verkiezing van het Europees Parlement vervangt door de woorden « , I**b** of I**c** ».

- Artikel 208, 3°, van de gewone wet van 16 juli 1993, dat in artikel 24, § 3, tweede lid, van de wet van 23 maart 1989 betreffende de verkiezing van het Europees Parlement, de woorden « model I**C** » vervangt door de woorden « model I**d** ».

Krachtens artikel 217 van de gewone wet van 16 juli 1993 zijn de bedoelde modellen gevoegd als bijlage 9 bij die wet; evenwel worden noch artikel 217 noch de bedoelde bijlage 9 op ontvankelijke wijze bestreden, zoals blijkt uit B.5.1 en B.5.2.

f) Artikel 214 van de gewone wet van 16 juli 1993, dat artikel 35, tweede lid, van de wet van 23 maart 1989 betreffende de verkiezing van het Europees Parlement door de volgende bepaling vervangt :

« Het hoofdbureau van de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde maakt twee verzamelstaten op :

- de ene in het Nederlands gesteld waarop de uitkomsten opgenomen worden die door de kantonhoofdbureaus uit de kieskring geregistreerd werden op de tabellen bestemd voor het Nederlandse collegehoofdbureau;

- het andere in het Frans gesteld waarop de uitkomsten opgenomen worden die door de kantonhoofdbureaus uit de kieskring geregistreerd werden op de tabellen bestemd voor het Franse collegehoofdbureau. »

B.5.13. Artikel 129, § 1, 1°, van de Grondwet bepaalt :

« De Raden van de Vlaamse en de Franse Gemeenschap regelen, bij uitsluiting van de federale wetgever, ieder wat hem betreft, bij decreet, het gebruik van de talen voor :

1° de bestuurszaken; »

Artikel 129, § 2, van de Grondwet bepaalt :

« Deze decreten hebben kracht van wet, respectievelijk in het Nederlandse taalgebied en in het Franse taalgebied, uitgezonderd wat betreft :

- de gemeenten of groepen van gemeenten palend aan een ander taalgebied en waar de wet het gebruik van een andere taal dan die van het gebied waarin zij gelegen zijn, voorschrijft of toelaat. Voor deze gemeenten kan in de bepalingen betreffende het gebruik van de talen voor de aangelegenheden bedoeld in § 1 geen verandering worden aangebracht dan bij een wet aangenomen met de in artikel 4, laatste lid, bepaalde meerderheid;

- de diensten waarvan de werkkring verder reikt dan het taalgebied waarin zij gevestigd zijn;

- de door de wet aangewezen federale en internationale instellingen waarvan de werking gemeen is aan meer dan één gemeenschap. »

B.5.14. Het gebruik der talen bij de kiesverrichtingen valt onder het begrip « het gebruik van de talen voor de bestuurszaken » als bedoeld in artikel 129, § 1, 1°, van de Grondwet (vroeger artikel 59*bis*, § 3).

Voor het Nederlandse en het Franse taalgebied, behalve voor de in artikel 129, § 2, van de Grondwet, bedoelde uitzonderingen, zijn respectievelijk de Raden van de Vlaamse en de Franse Gemeenschap bevoegd om het taalgebruik in bestuurszaken te regelen.

B.5.15. Daartegenover staat dat krachtens artikel 8, eerste lid, van de Grondwet, het de Grondwetgever zelf en de federale wetgever toekomt de voorwaarden voor de uitoefening van het kiesrecht en de verkiesbaarheid te regelen. Krachtens de artikelen 63, § 4, en 68, § 3, van de Grondwet, bepaalt de federale wetgever « het verloop van de kiesverrichtingen ».

De federale wetgever is dus bevoegd om de modaliteiten te bepalen waarbij de leden van de Kamer van volksvertegenwoordigers en de rechtstreeks verkozen senatoren worden aangewezen; hij is ook bevoegd voor de vaststelling van de modaliteiten van aanwijzing van de Belgische leden van het Europees Parlement.

B.5.16. De bevoegdheid van de federale wetgever om de kiesverrichtingen te regelen omvat niet de bevoegdheid om in die aangelegenheid het gebruik der talen te regelen.

De bevoegdheid tot het organiseren van de kiesverrichtingen kan evenwel niet volledig - en dus niet nuttig - worden uitgeoefend indien de federale wetgever niet zou vermogen - met eerbiediging van de bestaande wetgeving over het gebruik der talen - aan te geven hoe de stembiljetten en andere officiële bescheiden, zoals modeltabellen en verzamelstaten, moeten worden opgemaakt.

In zoverre de federale wetgever daarbij de door de bevoegde wetgever vastgelegde regels met betrekking tot het gebruik der talen niet wijzigt, kan het in de wettelijke regeling van de kiesverrichtingen opnemen van aanduidingen over het taalaspect, voor zover strikt noodzakelijk, niet worden aangezien als een wilsuiking om in die materie te legifereren; een dergelijk optreden kan, binnen de aangeduide begrenzings, niet als een bevoegdheidsoverschrijding worden beschouwd.

B.5.17. In het licht van wat voorafgaat, bestaat er geen aanleiding tot vernietiging van de artikelen 57, 66, 76, 207, 208 en 214 van de gewone wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur.

Hetzelfde geldt evenwel niet voor de bepaling van artikel 74 van de gewone wet van 16 juli 1993, die een paragraaf 2 toevoegt aan artikel 156 van het Kieswetboek; luidens het tweede lid van bedoeld artikel 156, § 2, moet in de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde door elk stemopnemingsbureau - ook de bureaus in gemeenten zonder bijzonder taalstatuut die in het eentalig Nederlandse taalgebied gelegen zijn - de modeltabel vermeld in artikel 161, tweede lid, in tweevoud worden opgemaakt : een exemplaar in het Nederlands, het andere in het Frans.

Die bepaling behelst een wijziging van de wetgeving op het gebruik der talen in bestuurszaken voor de gemeenten zonder bijzonder taalstatuut van het eentalig Nederlandse taalgebied; zij is door bevoegdheidsoverschrijding aangetast.

Om die redenen,

het Hof

vernietigt in het tweede lid van artikel 156, § 2, van het Kieswetboek, ingevoegd bij artikel 74 van de gewone wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur, de woorden « in het Frans », in zoverre die bepaling van toepassing is in de gemeenten zonder bijzonder taalstatuut gelegen in het eentalig Nederlandse taalgebied;

verwerpt de beroepen voor het overige.

Aldus uitgesproken in het Nederlands, het Frans en het Duits, conform artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 22 december 1994, door de voormelde zetel, waarin rechter Y. de Wasseige voor de uitspraak is vervangen door rechter J. Delruelle, overeenkomstig artikel 110 van de voormelde wet.

De griffier,

De voorzitter,

L. Potoms

L. De Grève